

REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

Nr. 16

ie 2021

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

Universitatea de Vest
din Timișoara

Universitatea de Vest
din Timișoara

Numărul 16 al Revistei a fost susținut de studenții Programului masteral de Studii de Securitate - Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

REVISTĂ DE ȘTIINȚE SOCIALE, DIPLOMAȚIE ȘI STUDII DE SECURITATE

Bordul editorial
Ion Lucian CATRINA - Conf. univ. dr., Facultatea de Științe ale Comunicării, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir
Laura RITEȘ - Director Direcția Procedură Legislativă, Sinteze și Evaluări la Camera Deputaților
Ionuț IFRIM – Conf. Univ. Dr., cercetător științific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române
Adrian CĂMĂRĂȘAN – Lect. Univ. Dr., Șef serviciu Protecția informațiilor clasificate la Autoritatea de Supraveghere Financiară
Corina Georgiana ANTONOVICI – Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Mihai MĂRGĂRIT – Consilier parlamentar la Camera Deputaților
Sarmiza ANDRONIC - Lector la Institutul Diplomatic Român
Cătălin PEPTAN – Dr. Ing., directorul Institutului de Politici Publice, Administrație și Științele Educației din cadrul Universității Constantin Brâncuși din Targu-Jiu, cadru didactic asociat la Universitatea de Vest din Timișoara
Andy Constantin LEOVEANU - Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Florin Marius POPA – Lector Univ. Dr., Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Ionuț RITEȘ – Cadru Didactic Asociat la Universitatea de Vest din Timișoara
Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Adrian BANTAȘ - dr. la Universitatea Nationala de Aparare (Informații și Securitate Națională) / drd. la Universitatea Nicolae Titulescu (Dreptul Uniunii Europene)
Raluca CĂLINA - Profesor la Școala Gimnaziala nr 97, București.
Voicu TONENCHI - Analist
Redactor Șef
Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Redactor Șef Adjunct
Adrian BANTAȘ - drd. - Universitatea Nationala de Aparare și Universitatea „Nicolae Titulescu” din București
Secretar General Redacție
Ionuț RITEȘ – Cadru Didactic Asociat la Universitatea de Vest din Timișoara
Președinte de onoare
Ștefan GLĂVAN - Prof. Univ. Dr. Ambasador

Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.

ISSN 2344 – 365

CUPRINS

Viorel Marian ARDELEAN Teodora BAS Florin BOCA Cristina MICU	TERORISMUL ÎN ORIENTUL MIJLOCIU. IMPLICAREA NATO <i>Terrorism in the Middle East. NATO involvement</i>	10
Raul NISTOR Flavius COJOCARU Cătălin VĂTĂȘESCU Antonio IANCULESCU Adelina MARIAN Denis Manuel DOBRE Voicu TONENCHI Cristian BURDEA Horațiu GUȚĂ	CONSIDERAȚII PRIVIND RĂSPUNSUL COMUNITĂȚII INTERNAȚIONALE LA NOILE AGRESIUNI ALE FEDERAȚIEI RUSE <i>Considerations regarding the response of the community to the new aggressions of Russian Federation</i> CORECTITUDINEA POLITICĂ - Definiții, concepte și efecte - <i>Political correctness</i> - Definitions, concepts and effects -	18 29
Horațiu PÎRVULESCU Adrian BĂDESCU Lucian GALOȘI Alexandru STANCU	DEEPFAKE – RISC LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE <i>Deepfake – national security threat</i>	38

Florina POPA

Ramona
GRUBACKI

Anca E.
BUCUCI,

Olga
MUNTEANU

Delia LAZĂR

Bogdan TOMA,

Horațiu GUȚĂ,

Zoltán KABAI,

Gheorghe

OARGĂ

Bogdan Rareș

BĂTRÎN

Georgeo

ANDREI

Daniel HUȚAN

Bogdan

TULBURE

**SECURITATEA UMANĂ. O PRIVIRE SPRE
ORIZONTUL MORAL**

Human security. A view of the moral horizon

46

MINTEA STUPULUI: ZIUA CURĂȚIRII

The beehive mind: cleaning day

56

**IMPACTUL ȘI EFECTELE PANDEMIEI ÎN
INDUSTRIA OSPITALITĂȚII
(SECTORUL HORECA)**

69

*Impact and effects of the pandemic in the
hospitality industry (HORECA sector)*

Cuvânt înainte al Prof. Univ. Dr. Marilen Gabriel Pirtea, Rectorul Universității de Vest din Timișoara

Dragi studenți, Stimați colegi universitari,

În 2017, atunci când la Universitatea de Vest din Timișoara a fost deschis programul de studii de masterat „Studii de Securitate Globală”, realitățile geopolitice și geostrategice erau destul de diferite față de cele din lumea de azi, la patru ani distanță în timp. În această perioadă, întreaga lume a trecut printr-o criză globală unică, cea a pandemiei de COVID-19. În perioada în care la UVT s-a elaborat curricula acestui program de studii de masterat, după 2010, realitățile

internaționale erau altele. Întregul context securitar și de poziționare geostrategică de după 2020 se află însă într-o accentuată schimbare, după o perioadă de criză globală, în care pandemia de COVID-19 a afectat toate continentele și a adus un nou factor geostrategic în prim-planul politicilor de securitate: bio-securitatea globală.

Practic, utilitatea și actualitatea programului de studii de masterat „Studii de Securitate Globală”, dezvoltat la UVT, au fost din plin demonstrate prin traversarea crizei geo-securitare globale din 2020 și 2021. Lumea a fost prea puțin pregătită să reacționeze coerent în fața unor amenințări globale la adresa bio-securității, iar societățile și statele și-au educat reacțiile în fața crizei și au ajuns să-și completeze cultura de securitate cu această nouă dimensiune, legată de pandemiile globale.

Conceptul esențial care se află în centrul acestei noi specializări universitare, „Studii de Securitate Globală”, dezvoltate la UVT, este chiar conceptul de cultură de securitate. Universitarii și studenții, publicul conferințelor noastre, întreaga comunitate universitară din UVT și din Timișoara, au participat la formarea unei culturi de securitate moderne la Timișoara, corelată principalelor linii de gândire ale culturii de securitate euro-atlantice.

Sunt de remarcat mai multe evenimente de excepție pe care UVT le-a organizat sub auspiciile programului de studii de masterat „Studii de Securitate Globală”. Este vorba despre seriile prelegerilor speciale susținute de personalități invitate, profesori și experți binecunoscuți și remarcați în mediul public: Excelența Sa, diplomatul Mircea Geoană, actual Secretar General Adjunct al NATO, profesorul Iulian Chifu – expert în relații internaționale și geostrategie, ES Ambasadorul României la Budapesta, domnul Marius Lazurca, profesorul Seth Cropsey – Huston Institute, Center for American Seapower, profesorul Leonardo Badea, personalitate a domeniului gândirii analizei strategice și financiare, fost președinte al Autorității de Supraveghere Financiară. Au mai fost invitați pentru prelegeri și domnul conf. univ. dr. Iulian Fota, conferențiar universitar la Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”, fost Șef al Colegiului Național de Informații, prof.univ. dr. Ion Roceanu, din partea Universității Naționale de Apărare „Carol I” și a Colegiului Național de Apărare, precum și domnul gen. lt. (r) Florian Coldea, cadru didactic asociat al Universității de Vest din Timișoara, titular de discipline în cadrul ANIMV.

Astăzi, UVT și comunitatea timișoreană își regăsesc o poziție bine remarcată pe harta europeană a studiilor de securitate internațională și globală, ca urmare a dezvoltării programului de studii de masterat „Studii de Securitate Globală”. Mai mult, Universitatea de Vest Timișoara a obținut, începând de anul trecut, statutul de membră a Colegiului European de Securitate și Apărare al UE, în cadrul căruia va participa, prin componente educaționale, la dezvoltarea resurselor umane din UE.

Îi felicit cu deplină bucurie pe toți cei care s-au remarcat în direcția formării unei arhitecturi academice pentru studiile din domeniul culturii de securitate realizate la UVT. În același sens, cu prisosință, merită felicitări și autorii studiilor pe care le publică acum revista Centrului de Strategii Aplicate, în parteneriat cu UVT, studenți la studii de masterat și licență, cadre universitare și cercetători, cei care își conturează și prin această contribuție o perspectivă profesională orientată către viitor, cu aplicabilitate în cele mai diverse sectoare profesionale. Astfel de produse de gândire strategică, cercetare și cunoaștere, constituie argumente pentru profesionalizarea și evidențierea viitorilor absolvenți ai UVT, argumentele vii ale permanentei noastre racordări la realitate.

Prof. Univ. Dr. Marilen Gabriel Pirtea

Rectorul Universității de Vest din Timișoara

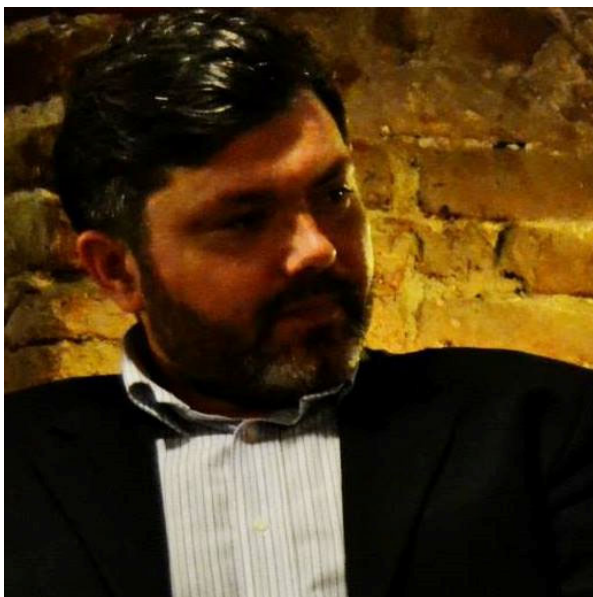
Mediul universitar, agoră academică și for al spiritualității și al existenței umane, are sentimentul că prezența activă și inspirată a studenților în acest spațiu care ignoră agnosticismul, oferă emblemei sale certitudinea valorii și utilității social-universitare.

Tematica revistei, generoasă și actuală, există în contextul evenimentelor actuale ale Planetei, conexe securității statale și personale, punctează prin varietatea și profunzimea subiectelor, ideea că peste secole, dată fiind natura dilemei securității, preocupant moral-etice, au un rol deosebit în domeniul geo-strategic al securității internaționale.

Permanentă existență a diplomației în relațiile internaționale induce un deziderat privind morala și etica, în condițiile în care argumentele morale emoționează și constrâng oamenii, moralitatea devenind o realitate existențială.

Toate acestea în condițiile în care sec. XXI, secol al anxietății, conturează o lume complexă, interdependentă și intempestivă, amestec de continuitate și schimbare, lume dominată din nefericire de logica ostilității, funcționând intenția de rupere neinspirată a echilibrului simț-materie, echilibru punctat de eternul concept Kantian, relevând condiția structurală a ființei umane, predispusă lucidității și ostilă ficțiunii, care agreează existența ataraxiei, eterna năzuință a ființei către fericire.

Prof.univ.dr. ambasador Ștefan Glăvan

Educația și cercetarea sunt două dimensiuni structural indispensabile una alteia în orice program de studii universitare care se dorește a propune modele de calitate și a genera emulație creativă. Programul de studii masterale „Studii de securitate globală” se dezvoltă continuu, având deja capacitatea de a oferi un context stabil de dezvoltare profesională. Revista „Diplomacy and intelligence” face parte din punctele de atracție și de distincție ale acestui program, având nu doar o vechime

considerabilă ci și o perseverență de admirat în încurajarea domeniului studiilor diplomatice. Sub coordonarea domnului Ionuț Riteș și a unei echipe de specialiști, masteranzii au oportunitatea și menirea de a se implica în activitatea de cercetare și implicit în lărgirea cunoașterii acestui domeniu de graniță.

Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării beneficiază în mod sigur de un aport solid în planul prestigiului și poziționării academice și datorită acestei reviste, căreia îi dorim viață lungă și impact consistent.

Decan

Conf. Univ. dr. Claudiu Mesaroș

Unul din dezideratele Universității de Vest din Timișoara este acela de a implica studenții în activitatea de cercetare, iar Departamentul de Științe Politice din cadrul Facultății de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării este și de data aceasta un pionier, căci în anul 2020 avea să apară primul număr al revistei Sfera Publică – revista studenților Departamentului de Științe Politice, iar astăzi avem deosebita plăcere de a saluta o nouă apariție editorială: numărul 16 al revistei Centrului de Strategii Aplicate.

Acest număr este realizat exclusiv de studenții înmatriculați în anul I la specializarea de masterat Studii de Securitate Globală în anul universitar 2020/2021, ceea ce nu ne poate decât bucura. Parteneriatele cu think-tank-uri sunt o reală bulă de oxigen pentru universitari și pentru studenți, pentru că avem șansa de a ne concentra și pe exemple practice folosindu-ne de întreaga structură teoretică acumulată de-a lungul cursurilor și seminarelor.

Problematika de securitate este una atât de actuală și mă bucur că studenții au reușit să radiografieze diverse probleme, dacă ne uităm doar peste cuprinsul numărului 16 al revistei Centrului de Strategii Aplicate, nu avem cum să nu identificăm un titlu care să ne incite, ca și director al programului de masterat Studii de Securitate Globală trebuie să recunosc un lucru: citind manuscrisul revistei afirm cu toată responsabilitatea că nu doar titlurile sunt incitante, articolele în integralitatea lor sunt de o înaltă ținută științifică.

Maturitatea abordărilor din numărul 16 al revistei Centrului de Strategii Aplicate este asigurată și de experiența de viață și profesională a masteranzilor și cred că Universitatea de Vest din Timișoara are privilegiul de a se mândri cu un program de studii performant, atrăgător și inedit în peisajul universitar românesc.

Director – Departamentul de Științe Politice

Lect.univ.dr. Alexandru Jădăneanț

TERORISMUL ÎN ORIENTUL MIJLOCIU. IMPLICAREA NATO

TERRORISM IN THE MIDDLE EAST. NATO INVOLVEMENT

Viorel – Marian ARDELEAN¹, Teodora BAS², Florin BOCA³, Cristina MICU⁴

Rezumat: Schimbările tectonice care au început în Orientul Mijlociu ca urmare a revoltelor din „Primăvara Arabă”, prăbușirea regimurilor tradiționale și dezvoltarea regiunilor lipsite de guvernare au servit drept teren fertil pentru creșterea organizațiilor teroriste. Orientul Mijlociu se află încă într-un nor de frământări al căror sfârșit nu este încă la vedere. Este probabil ca Orientul Mijlociu să continue să servească drept centru al terorismului și o platformă pentru exportul instabilității, violenței și terorismului în alte regiuni ale lumii.

Cuvinte-cheie: terorism; mass-media; orientul mijlociu; religie; NATO; organizații teroriste.

Abstract: The tectonic changes that began in the Middle East as a result of the “Arab Spring” uprisings, the collapse of traditional regimes, and the development of regions lacking governance served as fertile ground for the growth of terrorist organizations. The Middle East is still in a cloud of turmoil whose end is not yet in sight. The Middle East is likely to continue to serve as a center of terrorism and a platform for exporting instability, violence, and terrorism to other regions of the world.

Keywords: terrorism; mass-media; Middle East; religion; NATO; terrorist organizations.

¹ Licențiat în telecomunicații, Facultatea de Electronică și Telecomunicații, Universitatea politehnică Timișoara, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

² Licențiată în psihologie, facultatea de Sociologie și Psihologie, Universitatea de Vest Timișoara, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

³ Licențiat în construcții civile, industriale și agricole, Facultatea de Construcții, Universitatea Politehnică din Timișoara, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

⁴ Licențiată în științe juridice, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest Timișoara, master Carieră Judiciară Facultatea de Drept, Universitatea de Vest Timișoara și în prezent masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

Societatea în ultimul secol a fost influențată de terorism, ca fiind o amenințare de securitate care își are originile în istorie dar care și-a pus amprenta asupra procesului de globalizare.

Definirea termenului de terorism are o conotație militară: *terror, terroris* care semnifică groază, frică, provocate imediat prin amenințare sau prin intimidare. În conferința de la Copenhaga din anul 1935 terorismul este definit ca fiind: „act voluntar comis împotriva vieții, integrității fizice, sănătății sau libertății oficialităților; orice act care primejduiește o comunitate, creează o stare de teroare în vederea schimbării autorității publice sau împiedicarea acțiunilor acestora ori care urmărește deranjarea relațiilor internaționale”.

Așadar, terorismul este una dintre cele mai complexe probleme sociale din timpul nostru. Este adesea o problemă atât de discordantă, încât poate fi dificil să o discutăm și să ne adâncim în nenumărații factori sociali, politici, religioși și alți factori care cauzează terorismul. Putem spune că terorismul este un tip special de strategie care folosește violența publică menită să producă schimbări sociale sau politice, dar pentru ca un act să fie categorizat ca terorism sau terorist prin natură, acesta trebuie să afecteze non-comatanții (de exemplu: civili) pentru a influența actori mult mai îndepărtați (guverne). Cei uciși în numele unei cauze sunt, în logica teroristului, doar un mijloc convenabil, simbolic, pentru a ajunge la un target mult mai mare. Efectele atacurilor teroriste sunt extinse dincolo de

populația țintă deoarece prin utilizarea manipulării psihologice, teroriștii reușesc să creeze o anxietate care este disproporționată în comparație cu amenințarea existentă, un fel de panică irațională. În timp ce daunele fizice cauzate de terorism pot fi, din punct de vedere statistic, mai mici decât cele provocate de accidentele rutiere, atmosfera creată de actul terorist în sine aruncă o umbră serioasă asupra societății. Scopul său este de a izola individul de grup, de a sparge societatea și de a o transforma în indivizi înspăimântați, ascunzându-se în casele lor, fiind incapabili să-și ducă viața de zi cu zi ca cetățeni, salariați sau membri de familie. ¹

Atacurile teroriste subminează credința individului în valorile colective ale societății prin amplificarea amenințării potențiale până la dimensiunea în care securitatea apare ca fiind mai importantă decât toate celelalte preocupări. Terorismul face apel la imaginația individului, imaginație ce este îndreptată împotriva propriei persoane. Haosul este, pentru terorism, un mediu foarte prielnic, așa cum este și pentru lumea interlopă, pentru criminalitate și traficul de droguri, pentru prosperarea centrilor distructivi, negativi de putere, care încurajează fărădelegea, lipsa de ordine, suspiciunea, neîncrederea și, mai ales, starea de nesiguranță, de teamă. De aceea, ieșirea din haos și trecerea la o nouă ordine este totdeauna extrem de dificilă, anevoioasă și nu se poate realiza decât prin mari

¹ Alex Schmid, *Terrorism as Psychological Warfare*, Democracy and Security, 2005,

sacrificii. O parte a controversei terorismului este că acesta este asociat cu acțiunile actorilor non-statali. Acest lucru contribuie pe bună dreptate la opinia că terorismul este adesea mai mult decât o etichetă convenabilă cu care să clasificăm actele cu care nu suntem de acord - dacă o fac, este terorism; dacă o facem noi, poate că este altceva. Asta nu înseamnă că statele nu se angajează uneori în acte care sunt la fel de condamnabile, dar atunci când fac acest lucru, sunt invocate în mod obișnuit un limbaj și etichete diferite (de exemplu: „crime de război”).²

Terorismul poate fi văzut și ca o formă de comunicare violentă. De exemplu, atacurile din 11 septembrie 2001 asupra World Trade Center și Pentagon au fost menite să impresioneze mai multe audiențe țintă. Potrivit unui tratat intitulat „*Realitatea noii cruciade*”, ei erau mențiți să „*înflăcăreze inimile musulmanilor împotriva Americii*”, în speranța de a „*a-i inspira și pe alții la acest tip de operațiune*”.

Într-o epocă în care tehnologia de comunicare în masă permite transmiterea evenimentelor „*demne de știri*” la nivel mondial în timp real, această dimensiune comunicativă a anumitor tipuri de acte de violență are să devină un motiv și mai puternic pentru teroriști. Actele de violență demonstrative, descompuse sunt adesea produse în primul rând pentru a obține intrarea într-un sistem de știri. Victimele imediate servesc în primul rând

ca generatoare de mesaje. Identitatea specifică a victimelor este adesea imaterială pentru făptași, deoarece efectul asupra terților este cel care contează. În acest sens, o crimă teroristă este adesea dezindividualizată, distingându-se de un asasinat clasic în care victima este, de asemenea, ținta principală. Mass-media a devenit o armă de comunicare în masă în conflictele politice și cu atât mai mult în conflictele armate. În orice caz, teroriștii depășesc ceea ce generalii armatelor convenționale și liderii de gherilă fac. Ei sunt interesați în primul rând de psihic mai degrabă decât de fizic. Dacă teroriștii sunt, după cum a spus odată Karl Marx, „*visători periculoși ai absolutului*”, trebuie să știm mai multe despre visele lor și despre cum să-i readucem la realitate încercând să-i facem să-și schimbe cadrul mental. Faptul că un act de terorism nu este doar un act de violență, ci mai ales un act de comunicare, necesită dezvoltarea unor strategii de comunicare adecvate pentru îmblânzirea teroriștilor. Dacă vedem doar violența terorismului și nu obiectivul său comunicativ ascuns, ne lipsește punctul central al strategiei teroriștilor.

În cele ce urmează vom dezvolta în sens larg fenomenul terorismului pe continentul asiatic deoarece provocările de pe acest continent sunt extrem de complicate și includ atât probleme etnice cât și probleme religioase, astfel cum

² Jozef Klavec, *Terrorism-coceptualization and development*, Slovak Journal of Political Science, 2014

afirma și domnul profesor M. Panu³ în cartea sa despre doctrine geopolitice.

PROBLEMATICA SECURITARĂ A TERORISMULUI PE CONTINENTUL ASIATIC

Din secolul XX Orientul Mijlociu reprezintă un nucleu pentru afaceri, având cele mai mari resurse de petrol și gaze naturale de pe glob, pe de altă parte acesta este un element strategic foarte important din punct de vedere cultural, economic și politic. Trebuie să reamintim faptul că, este locul de naștere al celor mari trei religii monoteiste: creștinismul, iudaismul și islamul ceea ce îi sporește importanța în zonă și pe harta lumii.

Din punct de vedere geografic dacă ne raportăm la literatura de specialitate am putea spune faptul că actuala așezare geografică a acestuia nu permite pacea, prin urmare Orientul Mijlociu reprezintă o zonă de conflict continuu.

Climatul de securitate al Orientului Mijlociu a avut de suferit în ultimii ani din cauza ordinii internaționale bipolare⁴ și tranziția spre ordinea mondială multipolară, sens în care apreciem că destrămarea Uniunii Sovietice a dus la o mai mare influență exercitată de către SUA în această regiune, creându-se "Noul Orient Mijlociu".

³ Mihai. A. Panu, *Doctrină geopolitică. Arhitectura puterii în sistemul internațional*, editura Universității de Vest, Timișoara, 2018, p. 47

⁴ Bernard Lewis, *Istoria Orientului Mijlociu. De la apariția creștinismului până în prezent*, editura Polirom, Iași, p.283

Trebuie să reamintim de Primăvara Arabă care a constat într-un val de proteste și răscoale pro-democrație care au avut loc în Orientul Mijlociu și Africa de Nord începând cu 2010 și 2011, provocând unele dintre regimurile autoritare înrădăcinate ale regiunii. Valul a început când protestele din Tunisia și Egipt au răsturnat regimurile lor într-o succesiune rapidă, inspirând încercări similare în alte țări arabe.

Succint vom expune câteva țări reprezentative pentru Orientul Mijlociu precum și câteva acțiuni teroriste emblematice:

AFGANISTAN - a devenit locul de refugiu și "pepiniera" grupării teroriste Al-Qaeda. De aici au plecat atacurile sângeroase asupra ambasadelor americane din Tanzania și Kenya din 1998 și atacul din 11 septembrie 2001 din Statele Unite ale Americii. În anul 2015 în Afganistan a apărut o grupare, intitulată Wilayat Khorasan ca fiind o filială locală ISIS. Atentatele sângeroase, revendicate de grupările teroriste au transformat Afganistanul "într-o țară unde nesiguranța, terorismul și traficul de droguri au proliferat".

- 18 octombrie 2018 – atacul terorist asupra reședinței guvernatorului provinciei Kandahar;
- 30 martie 2019 – atentatul eşuat efectuat asupra vicepreședintelui Abdul Rashid Dostum;
- 05 septembrie 2019 – atentat sinucigaș cu mașină capcană în apropierea cartierului general NATO din Kabul;

- 17 septembrie 2019 – atentate teroriste din capital Kabul, soldate cu moartea a peste 48 de persoane;
- 6 martie 2020 – atentate în Kabul, de către ISIS – soldate cu 30 de decese și rănirea a circa 80 de persoane;
- 02 noiembrie 2020 – atac terorist la Universitatea din Kabul – 35 de decese și rănirea a peste 50 de persoane.

IRAK - După înlăturarea regimului lui Saddam Hussein – 2003, gruparea Al-Qaeda s-a putut afirma ca și răspuns la ocupația occidentală. Aceasta printr-o serie de numeroase atacuri teroriste îndreptate asupra autorităților de la Bagdad și împotriva occidentalilor și-a atras un număr mare de tineri musulmani fanatici, dornici să se sinucidă în încercarea de a-i distruge pe toți cei considerați dușmani.

Al-Qaeda a săvârșit numeroase atrocități, acte crunte de violență, în anul 2011 gruparea fiind destructurată într-o măsură semnificativă.

În 2006 a apărut Statul Islamic din Irak care a cunoscut o evoluție fulminantă, devenind în 2014 Statul Islamic din Irak și Siria – ISIS.

Unele dintre cele mai sângeroase atentate teroriste produse pe teritoriul Irakului sunt:

- 14 iulie 2007 – acțiuni teroriste în orașele Khataniya și Jazeera – 796 de persoane și-au pierdut viața și alte 1562 de persoane rănite grav;
- 12 iunie 2014 – atentatele de la unitatea militară Speicher – 1700 de tineri recruți au fost omorâți;

- 03 iulie 2016 – atentatul din cartierul Karranda – 225 răniți și 300 de decese, fiind folosite materiale explozive incendiare;
 - 21 septembrie 2019 – atentat în Kerbala;
 - 09 noiembrie 2020 – atentat asupra capacității militare irakiene din Bagdad;
- SIRIA** - În Siria au acționat grupările teroriste ISIS și Hezbollah. Printre atacurile teroriste principale enumerăm:
- 30 aprilie 2014 – dublu atentat cu mașini capcană, în orașul Homs – peste 100 de morți;
 - 12 mai 2016 – atentate sinucigașe din Tartous și Jableh – 121 de decese;
 - 27 februarie 2017 – atacuri în Homs – 42 de militari de rang înalt omorâți;
 - 28 aprilie 2020 – atentat în Afrin – 46 de morți și 50 de civili răniți;

LIBAN - În Liban o problemă este reprezentată de taberele de refugiați, determinate de conflictele și războaiele din statele din proximitate. Din aceste tabere grupările teroriste recrutează.

- Principalele atacuri teroriste:
- 23 octombrie 1983 – asupra bazelor americane din Beirut – 241 de soldați americani omorâți și 58 francezi;
 - 12 noiembrie 2015 – periferia Beirutului – 40 de decese și 200 de răniți;
 - 04 august 2020 – 160 de persoane omorâte, 6000 rănite și peste 250.000 și-au pierdut locuințele.

PAKISTAN - Acest stat a fost acuzat că sprijină entitățile teroriste, finanțându-le. Cele mai sângeroase atacuri teroriste:

- 16 decembrie 2014 – 132 de elevi uciși într-o școală din Peshawar și rănirea altor 124;

- 27 martie 2016 – atentat sinucigaș în orașul Lahore – 72 de decese și peste 340 de răniți;
- 13 iulie 2018 – 128 de decese și 150 rănite la un miting electoral în Mastung;
- 10 ianuarie 2020 – atentat asupra unei moschee.

Cele mai recente schimbări în peisajul securității internaționale au evidențiat strânsa legătură între stabilitatea mediteraneană și, prin urmare, din Orientul Mijlociu, și stabilitatea europeană. De exemplu, conflictul din Siria a permis formarea Statului Islamic și creșterea amenințării reprezentate de terorismul jihadist în Europa, iar războiul din Libia a permis proliferarea traficului ilegal, în primul rând al ființelor umane îndreptate spre Europa.

În plus, aspecte precum combaterea terorismului, securitatea umană și apărarea cibernetică au devenit cruciale pentru formularea politicilor de securitate atât în NATO, cât și în țările din Orientul Mijlociu, subliniind o convergență de intenții și interese.

Acest lucru a readus Orientul Mijlociu în vizorul Alianței, mai ales după ce unii lideri ai țărilor membre, precum președintele american Donald Trump, au solicitat o implicare mai mare a NATO în stabilizarea Orientului Mijlociu.

Alianța Atlanticului a fost activă în mod formal în regiunea Orientului Mijlociu cel puțin din anii 1990: în 1994 a fost instituit Dialogul mediteranean, un parteneriat cu șapte țări din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, și anume Israel,

Mauritania, Maroc, Algeria, Tunisia, Iordania și Egiptul, vizând promovarea securității regionale prin consolidarea relațiilor pozitive. La aceasta s-a adăugat, în 2004, Inițiativa de cooperare de la Istanbul (ICI), care implică Emiratele Arabe Unite, Qatar, Kuweit și Bahrain. ICI a fost consolidat în continuare cu crearea Centrului Regional NATO-ICI, un centru administrat de Guvernul Kuweitului care reunește ofițeri NATO și Golf din țară în activități de educație militară pe probleme de interes comun, precum securitatea cibernetică și siguranța maritimă. În cele din urmă, NATO este activă în diferite țări din regiunea Orientului Mijlociu prin programe de instruire și educație militară: un caz emblematic este Irakul, unde în acest moment există 400 de angajați într-o misiune de instruire la Forțele Armate irakiene cu scopul final de a preveni renașterea Statului Islamic.

STRATEGIA NATO ÎN ORIENTUL MIJLOCIU

Dezbaterea recentă cu privire la angajamentul NATO în Orientul Mijlociu își găsește motivele în schimbarea peisajului global de securitate și a instabilității zonei. Dar lipsa unității politice va face dificilă observarea unei schimbări de abordare.

Instabilitatea crescândă a regiunii Orientului Mijlociu în primele două decenii ale anilor 2000, culminând cu crearea statului islamic în Siria și Irak, a făcut necesară dezvoltarea unei noi abordări NATO a Orientului Mijlociu.

Aceasta, de asemenea, în fața, așa cum s-a menționat deja, a unei interconectări mai mari între securitatea europeană și mediteraneană și, prin urmare, a Orientului Mijlociu și a convergenței intențiilor dintre actorii din cele două zone.

În mod consecvent, în 2016, Alianța a conceptualizat strategia numită „Proiectarea stabilității”: o nouă abordare pentru parteneriatele regionale care vizează stabilizarea zonelor de interes pentru NATO, prin sprijinirea consolidării capacităților militare ale partenerilor. Noua abordare se bazează puternic pe instruirea și educația militară, prin participarea partenerilor la exerciții, cursuri operaționale în Europa și Orientul Mijlociu și sprijin direct axat pe zonele cu cea mai mare slăbiciune. Exemplul principal a fost cu siguranță Iordania, o țară decisivă în lupta împotriva Statului Islamic, care din 2018 a primit un sprijin puternic din partea NATO în ceea ce privește instruirea, cu accent pe combaterea terorismului, controlul frontierelor, gestionarea crizelor și dominația. Acest lucru nu doar mărturisește o relație puternică între NATO și Iordania, ci indică, de asemenea, importanța strategică a țării în ochii Alianței, atât pentru poziția sa cât și pentru relevanța sa geostrategică, în special în lupta împotriva Statului Islamic. De fapt, ca parte a acesteia din urmă, Iordania a fost utilizată ca post avansat pentru lansarea operațiunilor NATO și a oferit sprijin logistic forțelor aliate, făcând posibile intervenții rapide în Siria.

Prin urmare, pilonii care susțin prezența aliaților în Orientul Mijlociu sunt în principal trei: proiecția stabilității, diplomația în apărare și antiterorismul. Primul este legat, așa cum s-a văzut mai sus, de întărirea capacităților militare ale partenerilor regionali prin activități de instruire și educație. În același timp, acest angajament oferă condiția prealabilă pentru a doua bază, aceea a diplomației apărării, prin crearea de noi rețele internaționale între liderii militari și interacțiunea regulată între aceștia. ICI, potrivit unor experți, a avut un rol fundamental, de exemplu, în coordonarea forțelor NATO cu omologii Qatar și Emiratele Arabe în contextul operațiunilor din Libia în 2011. În cele din urmă, terorismul rămâne o amenințare primară și pentru securitatea Atlanticului și, prin urmare, un factor determinant important pentru politicile și activitățile țărilor aliate din regiune.

Apelurile recente pentru o mai mare implicare a Alianței în regiune este puțin probabil să fie urmate de o extindere a rolului NATO în Orientul Mijlociu.

În primul rând, deoarece cantitatea de tensiuni stratificate și variate vizibile în zonă nu permite Alianței să se bucure de o voință politică unită: fiecare țară membră are obiective, viziuni și interese diferite în regiune, precum și o abordare diferită a politici de securitate. Acest lucru a evidențiat existența unor tensiuni în cadrul Alianței, în special legate de ambițiile turcești din regiune, subliniind o mare divergență de interese și, în consecință,

imposibilitatea dezvoltării unei acțiuni comune și concertate.

Din acest motiv, este puțin probabil ca angajamentul NATO în Orientul Mijlociu să adopte o poziție politică clară, ancorându-se mai degrabă de cei trei piloni în general apolitici descriși mai sus. Pe lângă unitatea de scop la nivel politic, un angajament mai mare și mai răspândit în zonă ar presupune disponibilitatea mijloacelor militare de care NATO nu se bucură în prezent. Mai mult,

acest lucru ar necesita o schimbare de focalizare de către Alianță, care la sfârșitul anului 2019 a fost confirmată ca fiind în primul rând menită să conțină Rusia. Un rol mai înrădăcinat în Orientul Mijlociu ar necesita o descentralizare a concentrării asupra Rusiei, care însă își înmulțește în mod clar amprenta în diferite scenarii de dispută cu NATO.

BIBLIOGRAFIE

- 1.KALDOR, M., *Securitatea umană*, Editura C.A. Publishing, 2010;
- 2.KLAVEC J., *Terrorism-coceptualization and development*, 2.Slovak Journal of Political Science, 2014;
- 3.NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION, disponibil pe www.nato.int;
- 4.LEWIS B., *Istoria Orientului Mijlociu. De la apariția creștinismului până în prezent*, editura Polirom, Iași;
- 5.SCHMID A. , *Terrorism as Psychological Warfare, Democracy and Security*, 2005;
- 6.PANU A. M, *Doctrine geopolitice. Arhitectura puterii în sistemul internațional*, editura Universității de Vest, Timișoara, 2018;
- 7.PEPTAN C., *TERORISM. Manifestări și Evoluții în zonele fierbinți ale mapamondului*, editura Academica Brâncuși, 2019.

CONSIDERAȚII PRIVIND RĂSPUNSUL COMUNITĂȚII INTERNAȚIONALE LA
NOILE AGRESIUNI ALE FEDERAȚIEI RUSE
CONSIDERATIONS REGARDING THE RESPONSE OF THE INTERNATIONAL
COMMUNITY TO THE NEW AGGRESSIONS OF RUSSIAN FEDERATION

Raul NISTOR¹, Flavius COJOCARU²,
Cătălin VĂTĂȘESCU³, Antonio IANCULESCU⁴

Motto: „Dacă evoluția evenimentelor îți convine, acționează în așa fel încât să menții și să stabilizezi traiectoria lor pozitivă. Dacă nu, dezvoltă și implementează acele politici care pot să le schimbe cursul”⁵

Abstract: Anexarea Crimeii de către Rusia și divergențele militare din estul Ucrainei au zdruncinat zdravăn echilibrul regional de după Războiul Rece, situație de echilibru regional care a oferit stabilitate și dezvoltare țărilor foste sovietice care se învecinează cu Rusia. Dar iată că, ne confruntăm din nou cu ostilități din partea Federației Ruse. Recentele agresiuni ale Federației Ruse asupra Ucrainei și Republicii Cehe, state din sfera ex-sovietică, au atras din nou atenția comunității internaționale. Astfel, acest studiu își propune în primul rând să evalueze situația de securitate din estul Ucrainei, iar în al doilea rând să prezinte modalitatea comunității internaționale de a răspunde la agresiunile Federației Ruse.

Cuvinte cheie: comunitatea internațională; agresiune; ostilități; Federația Rusă; Ucraina.

Abstract: The annexation of Crimea by Russia and the military divergences in eastern Ukraine have shaken the post-Cold War regional balance, a situation of regional balance that has provided stability and development to the former Soviet countries

¹ Ofițer în Ministerul Apărării Naționale, licențiat în “Managementul Organizației” și absolvent al programului masteral “Managementul Capabilităților Organizaționale” la Academia Forțelor Terestre din Sibiu, student în cadrul programului masteral “Studii de securitate globală” din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

² Software Development Engineer, absolvent al Facultății de Automatică și Calculatoare, secția Calculatoare și Tehnologia Informației din cadrul Universității Politehnice Timișoara, student al programului masteral “Studii de securitate globală” din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

³ Licențiat în Informatică, cu o bogată experiență de peste 18 ani în vânzări, IT și Telecom Corporate Business to Business, masterand în cadrul programului masteral “Studii de securitate globală” din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

⁴ Licențiat în inginerie mecanică, absolvent al Universității Tehnice de Construcții din București, Facultatea de Utilaj Tehnologic și student în cadrul programului masteral “Studii de securitate globală” din cadrul Universității de Vest din Timișoara. Peste 20 ani experiență în implementarea de proiecte cu finanțări naționale, UE, Banca Mondială, BIRD.

⁵ Thomas Fingar, fost președinte al Consiliului Național al Informațiilor din Statele Unite ale Americii.

bordering Russia. But here we are again facing hostilities from the Russian Federation. The recent aggressions of the Russian Federation on Ukraine and the Czech Republic, ex-Soviet states, have once again attracted the attention of the international community. Thus, this study aims first of all to assess the security situation in eastern Ukraine, and secondly to present the way for the international community to respond to the aggressions of the Russian Federation.

Key words: international community; aggression; hostilities; Russian Federation; Ukraine.

<https://www.rohiqs.org/>

1. Considerații generale

Evenimentele recente din estul Ucrainei precum și criza diplomatică recentă care a însemnat expulzări masive de ofițeri de informații, ne arată că agresiunea Federației Ruse asupra Ucrainei din februarie 2014 și dezintegrarea ulterioară a teritoriului acesteia nu este un eveniment izolat. Precum vedem astăzi, constituie poate un simplu element dintr-o agendă strategică mult mai largă, aceea de a reconstrui un bloc estic extins, cu centrul la Moscova și care să aibă ca obiectiv principal concurarea și contestarea hegemoniei vestului euroatlantic. Accelerarea proiectului neo-imperial cu

¹. Astfel, un eveniment important a însemnat adoptarea Rezoluției Adunării Generale a ONU din 15 iunie 2016 privind drepturile omului în Peninsula Crimeei. Potrivit documentului, Rusia a ocupat ilegal teritoriul Ucrainei. Rezoluția este susținută de 73 de țări, printre care și Bulgaria. În plus, Curtea Penală Internațională de la Haga a declarat că Rusia este parte într-un „conflict armat internațional în Crimeea. Potrivit raportului, situația din Crimeea este echivalentul unui conflict armat dintre Ucraina și Rusia, început la sfârșitul lunii februarie 2014, când Rusia a trecut la desfășurări și acțiuni armate pentru a obține controlul asupra unei părți a

valențe neo-urasiatice, pregătit și pus în aplicare după preluarea funcției de președinte al Federației Ruse de către Vladimir Putin, a destabilizat securitatea unor regiuni din imediata vecinătate a Federației Ruse, a readus atenția comunității vestice asupra ambițiilor ideologice și geopolitice ale Kremlinului și a determinat o schimbare în ceea ce privește rolul comunității internaționale în asigurarea stabilității și securității regiunii și vecinătății estice a UE.

Ce este de menționat este faptul că, comunitatea internațională condamnă fără echivoc acțiunile destabilizatoare ale Federației Ruse teritoriului Ucrainei fără consimțământul guvernului ucrainean”².

Însă, administrația de la Kremlin ne arată că aceste rezoluții adoptate de către comunitatea internațională nu au capacitatea de a influența în mod vizibil acțiunile Federației Ruse. Evenimentele de la granița cu Ucraina din luna aprilie a acestui an, sunt o demonstrație a faptului că președintele rus Vladimir Putin poate comasa oricând forțele militare necesare unei invazii a Ucrainei, aceste forțe fiind de o mai mare amploare decât cele precedente. De asemenea, acesta a demonstrat că este dispus și capabil să influențeze mediul informațional prin tehnici de fake-news, pentru a masca

¹ United Nations General Assembly, 58th-59th Meetings, 2020, disponibil la <https://tinyurl.com/2kpnt7xp>, accesat la 27.05.2021.

² UN committee adopts resolution recognizing Russia as occupying power in Crimea, 2016, disponibil la <https://tinyurl.com/4uxts6n6>, accesat la 27.05.2021.

acțiunile Rusiei, astfel, acuzând Ucraina ca fiind responsabilă pentru situația de securitate din zonă.

2. Contextul relațiilor ruso-ucrainene

Devine evident faptul că relațiile ruso-ucrainene sunt unele ostile. Dar situația de-facto din estul Ucrainei nu descrie un război deschis în adevăratul sens al cuvântului, ci au loc confruntări sporadice pe linia frontului, însă care pot escalada într-un conflict deschis, de mai mare amploare. De la prăbușirea comunismului în 1991, trupele rusești au intervenit în conflicte în mai multe zone ale fostei Uniuni Sovietice, în special în Cecenia și alte părți ale Caucazului.

În aprilie 2014, imediat după anexarea Crimeii de către Rusia, separatiștii pro-ruși au confiscat o mare parte din regiunile Donetsk și Luhansk din estul Ucrainei. Se apreciază că evenimentele anterioare anexării Crimeii și anume, luni întregi de demonstrații pro-occidentale care au avut loc în capitala Ucrainei, Kiev, au dus la plecarea forțată a președintelui pro-rus, Viktor Ianukovici și totodată a fost elementul declanșator al intervenției separatiștilor pro-ruși în estul Ucrainei³.

Astfel, ulterior acestor evenimente, acordurile de la Minsk din 2014 și 2015⁴

au constituit baza pentru negocierea unei soluții politice a conflictului. În iulie 2020, au fost convenite măsuri suplimentare⁵ de către Grupul de la Minsk, destinate să consolideze și să asigure respectarea măsurilor de încetare a focului. Cu toate acestea, Rusia nu a dat semne vreodată să se supună reglementărilor și a continuat procesul de integrare a Crimeii în sistemul teritorial rusesc și să destabilizeze Ucraina. Populația din Donbas este în principal vorbitoare de limbă rusă și multe dintre aceste persoane au acum pașapoarte rusești, asta după o campanie susținută dusă de Kremlin începând din 2019, pentru a elibera pașapoarte cetățenilor ucraineni care locuiesc în zonele controlate de separatiștii din Donetsk și Luhansk⁶.

Luptele dintre separatiștii susținuți de ruși și forțele guvernamentale ucrainene au continuat în Donbas, chiar dacă rareori au fost în prim planul atenției publice. Rusia descrie situația cu care se confruntă Ucraina în Donbas, ca fiind un „conflict intern” pentru Ucraina, în ciuda acuzațiilor la scară largă că s-ar afla în spatele agresiunilor separatiste. Kremlinul a negat în mod constant implicarea sa, sugerând că toți luptătorii separatiștici etnie rusă din estul Ucrainei

³ Ukraine's Euromaidan Revolution, disponibil la <https://tinyurl.com/z87knknc>, accesat la 28.05.2021.

⁴ Ukraine ceasefire: New Minsk agreement key points, 2015, disponibil la <https://tinyurl.com/8za769er>, accesat la 28.05.2021.

⁵ Press Statement of Special Representative Grau after the regular Meeting of Trilateral Contact Group on 22 July 2020, OSCE, disponibil la <https://tinyurl.com/v8rysu5c>, accesat la 28.05.2021.

⁶ Russian passports: Putin's secret weapon in the war against Ukraine, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/3my68u3r>, accesat la 28.05.2021.

sunt voluntari și nu fac parte din efectivele armatei Federației Ruse⁷.

Totuși, majoritatea se îndoiesc de faptul că președintele rus Vladimir Putin dorește cu adevărat să rezolve conflictul, ci mai degrabă consideră că acesta preferă să transforme acest conflict într-unul „înghețat” în care regiunile separatiste să fie menținute și sprijinite de Rusia, slăbind guvernul de la Kiev și oferind Rusiei un instrument puternic în lupta cu încercările viitoare de formalizare a relației Ucrainei cu UE și NATO. Mai recent, președintele Putin a declarat că Rusia va apăra cetățenii ruși oriunde s-ar afla aceștia dacă se vor afla în situația de a fi expuși oricărui risc⁸.

Astfel, acordurile de la Minsk, incluzând măsurile suplimentare convenite în iulie 2020, rămân în mare parte neimplementate de ambele părți. Mai mult, tensiunile au crescut în ultimele luni în regiunea Donbas între separatiștii pro-ruși și forțele guvernamentale ucrainene. Iar încălcările acordului de încetarea focului au devenit din ce în ce mai frecvente, iar victimele sunt în creștere⁹.

⁷ Ukraine conflict: Moscow could 'defend' Russia-backed rebels, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/bcy5cnaa>, accesat la 28.05.2021.

⁸ Victory Day: Putin says Russia will 'firmly' defend interests, 2021, <https://tinyurl.com/rxcnk2sr>, accesat la 29.05.2021.

⁹ OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM) Daily Report 78/2021 issued on 6 April 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/37efks32>, accesat la 29.05.2021.

3. Situația politico-militară actuală din estul Ucrainei

Începând cu luna martie a acestui an, Rusia a comasat forțe militare semnificative în Crimeea și de-a lungul granițelor Ucrainei de Est, provocând temeri privind acțiuni militare suplimentare viitoare în regiune. La 22 aprilie 2021, Kremlinul a anunțat totuși că acele trupe suplimentare, despre care a declarat că au fost desfășurate în scopuri de antrenament și pentru desfășurarea unui exercițiu, vor fi retrase. Justificarea Rusiei pentru această desfășurare de forțe a fost pusă la îndoială de către comunitatea internațională. Au fost din ce în ce mai mari temeri că Rusia intenționează să procedeze la și mai multe acțiuni hibride și armate în regiune, după câteva săptămâni în care și-a desfășurat forțele în Crimeea și de-a lungul frontierei est-ucrainene¹⁰.

Astfel, Federația Rusă a desfășurat de-a lungul graniței de est a Ucrainei aproximativ 100.000 de trupe terestre, acesta însemnând un număr mai mare decât efectivele implicate în anexarea Crimeei în 2014¹¹. Recent, au fost staționate în Crimeea și de-a lungul frontierei cu Ucraina, trupe aerportate, mijloace de cercetare, vehicule de luptă de infanterie, sisteme de apărare aeriană,

¹⁰ Rising Tensions in Ukraine Are Not Necessarily a Prelude to Renewed 'Hot' War, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/736rdcfs>, accesat la 29.05.2021.

¹¹ Russian Forces in Ukraine, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/42t6bma7>, accesat la 29.05.2021.

elicoptere de atac și un număr semnificativ de avioane de luptă. Mai mult decât atât, în mass-media au circulat date potrivit cărora rachetele Iskander cu rază scurtă de acțiune au fost desfășurate și acestea în regiune. În plus, guvernul ucrainean a afirmat, de asemenea, că Rusia a prepoziționat depozite cu combustibil, muniție și provizii în zonele deținute de separatiștii din Donbas¹².

4. Obiectivele Federației Ruse în dosarul ucrainean

Ministrul Apărării Ucrainean estimează trei obiective ale Federației Ruse în contextul desfășurării de trupe la granița cu Ucraina în cadrul participării la Comitetul de securitate și apărare a Parlamentului European din luna aprilie:

- Primul ar fi că Rusia încearcă să pună mai multă presiune pe Ucraina, pentru ca acest fapt să ducă la încetinirea eforturilor de integrare euro-atlantică.
- Al doilea ar fi că, Ministerul Apărării din Ucraina nu exclude faptul că Rusia ar dori să susțină această stare tensionată în estul Ucrainei, precum cea din Georgia, pentru a cauza Ucraina de încălcarea tratatului de încetare a focului, astfel încât să folosească acest lucru ca pretext pentru extinderea teritoriului ocupat în regiunile Luhansk și Donetsk.

- Al treilea, ar fi că, comasarea trupelor rusești de-a lungul frontierei cu Ucraina poate fi răspunsul Rusiei la exercițiile Defender Europe 21 ale SUA și NATO și, în același timp, semnaleză pregătirile pentru exercițiul militar Zapad-2021 condus de Federația Rusă¹³.

În schimb, de cealaltă parte, declarația oficială a guvernului rus este că mișcarea personalului și a tehnicii militare a fost în scopul executării de exerciții militare. La începutul lunii aprilie 2021, purtătorul de cuvânt al președintelui Putin, Dmitri Peskov, a numit mișcarea trupelor drept „o afacere internă” și că „nu amenință status-quo-ul regiunii”¹⁴. O săptămână mai târziu, ministrul rus al Apărării, Serghei Shoigu, a acuzat NATO de acțiuni provocatoare, acestea însemnând comasarea de trupe și echipamente militare la frontierele baltice ale Rusiei și în regiunea Mării Negre și a sugerat că mișcarea forțelor rusești urma să testeze pregătirea pentru luptă a forțelor militare, ca răspuns la „comportamentul amenințător” al Alianței¹⁵.

¹² Russian troop build-up continues on Ukrainian border, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/2sfhkynf>, accesat la 29.05.2021.

¹³ Russia one step away from starting a large-scale invasion of Ukraine: what has changed in past week, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/vspvymvk>, accesat la 29.05.2021.

¹⁴ Why Russia may not be planning the invasion that Ukraine fears, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/ddjfta8>, accesat la 30.05.2021.

¹⁵ Russia says troop buildup near Ukraine is a response to NATO, 2021, <https://tinyurl.com/98bntcf3>, accesat la 30.05.2021.

Dar iată că, chiar dacă Federația Rusă se teme de o integrare a Ucrainei în structurile euroatlantice, organizațiile vestice nu au un obiectiv concertat și armonizat pe deplin în legătură cu problema Ucrainei. Chiar și în cele mai bune vremuri, Ucraina a acuzat adesea Occidentul ca nedepunând suficient efort pentru susținerea securității Ucrainei și pentru o viitoare apartenență a sa la instituțiile euro-atlantice, în timp ce Occidentul a considerat Ucraina insuficient de clară și serioasă, însă s-a angajat să ajute Ucraina să-și consolideze statul de drept și să elimine corupția¹⁶.

5. Răspunsul comunității internaționale

Această desfășurare de forțe are loc într-un moment scăzut în relațiile Occidentului cu Rusia. Ultimii câțiva ani au fost dominați de sancțiuni, expulzări ale diplomaților reciproce și condamnarea pe scară largă a Rusiei pentru acțiunile sale destabilizatoare pe scena internațională¹⁷. De la anexarea Crimeei în 2014, Occidentul a avut o reacție concertată în sprijinirea suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei și, ca

urmare, o serie de țări au furnizat asistență militară forțelor armate ale țării.

Reacționând la evenimentele recente, membrii G7 au emis o declarație prin care solicită Rusiei să dez-escaladeze tensiunile de la granița cu Ucraina, în conformitate cu obligațiile sale internaționale. Aceștia declară că reafirmă sprijinul neclintit pentru independența, suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional și că susțin poziția de reținere a Ucrainei în angajarea militară în acest conflict. De asemenea, aceștia subliniază aprecierea puternică și sprijinul continuu pentru eforturile Franței și Germaniei prin Procesul Normandiei de a asigura implementarea integrală a acordurilor de la Minsk, pe care o consideră singura cale de urmat pentru o soluție politică durabilă a conflictului¹⁸.

Aceleași sentimente au fost evidențiate și de către secretarul general al NATO în timpul unei conferințe de presă cu secretarul apărării al SUA și cu secretarul de stat al SUA pe data de 4 aprilie 2021. Acesta afirma că ne confruntăm cu cea mai mare comasare de trupe rusești de la anexarea ilegală a Crimeei în 2014, că aceasta face parte dintr-un cadru mai larg de acțiuni agresive rusești, care ridică îngrijorări foarte serioase, că aliații susțin pe deplin suveranitatea și integritatea teritorială a

¹⁶ West needs to do more to help Ukraine fend off Putin threat, ex-US diplomat says, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/4xnnabf>, accesat la 30.05.2021.

¹⁷ North Atlantic Council Statement following the announcement by the United States of actions with regard to Russia, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/txypnh8w>, accesat la 30.05.2021.

¹⁸ Ukraine: G7 Foreign Ministers' statement, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/9f5tdd5v>, accesat la 30.05.2021.

Ucrainei și că cere Rusiei să de-escaladeze imediat situația și să respecte angajamentele internaționale¹⁹.

Totodată, a fost foarte importantă vizita secretarului american Blinken în Ucraina, deoarece vine în acest context, și totodată înainte de întâlnirea dintre Președintele Biden și Președintele Putin din luna iunie, deoarece reprezintă o oarecare garanție de securitate pentru Ucraina. Secretarul american suținea în luna aprilie, în plină desfășurare a forțelor rusești la granița de est a Ucrainei că „Statele Unite susțin ferm suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei”. Astfel, este foarte important ca SUA și Ucraina să pună cărțile pe masă pentru a putea să acele decizii care să ducă la descurajarea posibilelor acțiuni militare viitoare ale lui Vladimir Putin²⁰.

De altfel, observăm că și răspunsul comunității europene a fost pe aceeași linie cu celelalte două prezentate mai sus. Astfel, pe 29 aprilie, Parlamentul European a adoptat o rezoluție care are ca obiect de discuție înrăutățirea relațiilor diplomatice dintre Rusia, Ucraina și Republica Cehă, precum și despre otrăvirea liderului opoziției ruse Aleksei

Navalny. Intitulată „Despre Rusia, cazul lui Alexei Navalny, desfășurarea militară la granița Ucrainei și atacul rus în Cehia²¹”, această rezoluție arată că Federația Rusă reprezintă nu numai o amenințare externă la adresa securității europene, ci și duce un război intern împotriva propriilor săi oameni sub forma opresiunii sistematice a opoziției și a arestărilor stradale. Parlamentarii și-au exprimat sprijinul pentru independența, suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei în cadrul granițelor sale recunoscute la nivel internațional și au reiterat sprijinul ferm pentru politica UE de nerecunoaștere a anexării ilegale a Republicii Autonome Crimeea și a orașului Sevastopol.

Această rezoluție mai arată că „Parlamentul European regretă starea actuală a relațiilor UE-Rusia cauzate de agresiunea Rusiei și de destabilizarea continuă a Ucrainei, comportamentul ostil și atacurile directe împotriva statelor membre și a societăților UE, manifestate prin interferențe în procesele electorale, utilizarea dezinformării, fake news, atacuri cibernetice, sabotaj și arme chimice²²”. Totodată, în rezoluție se condamnă cu fermitate comportamentul ostil al Rusiei în Europa și se cere guvernului Rus să pună capăt activităților

¹⁹ Joint press point by NATO Secretary General Jens Stoltenberg, US Secretary of State Antony Blinken and US Secretary of Defense Lloyd J. Austin III, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/bkuhdxm9>, accesat la 30.05.2021.

²⁰ The United States and Ukraine: Strategic Partners, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/2suvfsw>, accesat la 30.05.2021.

²¹ European Parliament Joint Motion for a Resolution, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/55he5amw>, accesat la 30.05.2021.

²² Russia is a threat to European security, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/83jy5c8e>, accesat la 30.05.2021.

care încalcă principiile și normele internaționale, precum și care amenință stabilitatea în Europa. De altfel, Parlamentul European se arată extrem de preocupat de marea desfășurare militară rusească la granița cu Ucraina și solicită Rusiei să-și întoarcă trupele de la frontiera Ucrainei la bazele lor permanente.

Aceeași rezoluție a Parlamentului European subliniază că „dacă o astfel de desfășurare militară ar fi transformată în viitor într-o invazie a Ucrainei de către Federația Rusă, prețul pentru o astfel de încălcare a dreptului și normelor internaționale ar fi severă, astfel încât, importurile de petrol și gaze din Rusia către UE ar trebui imediat oprite, iar Rusia ar trebui exclusă din sistemul de plăți SWIFT și toate activele din UE ale oligarhilor apropiați autorităților ruse și familiilor lor din UE trebuie înghețate, iar vizele acestora de trecere a frontierelor să fie anulate”.

Rezoluția mai indică de asemenea faptul că serviciile de informații rusești au provocat explozia depozitului de armament din Republica Cehă. Astfel, parlamentarii europeni au condamnat această acțiune și au catalogat acest incident ca un act inacceptabil de ostilitate. În acest sens, Parlamentul European a solicitat statelor membre ale UE să procedeze la o expulzare coordonată a diplomaților ruși, ceea ce s-a și întâmplat.

6. Concluzii

Situația din Ucraina este un punct de inflexiune între două blocuri ideologice (ansamblul NATO+UE și Rusia), al cărei evoluție produce răspunsuri asimetrice în

sfere precum cea economică, politică și militară, scopul fiind acela de a integra decisiv Ucraina în unul dintre acestea. Evenimentele din Ucraina nu reprezintă altceva decât un caz ilustrativ al reînvierii forțate a neo-imperialismului rusesc cu scopul de a contesta hegemonia SUA. Rusia încearcă și acum să își regăsească sinele geopolitic, zguduit și crăpat de răni istorice adânci precum prăbușirea URSS care a venit mână în mână cu pierderea statelor satelit care ofereau Moscovei un zid teritorial consistent împotriva expansiunii euro-atlantismului.

Zona tampon între spațiul occidental și teritoriul statului rus s-a micșorat progresiv prin aderarea unor state din fostul bloc estic la alianțele occidentale (România, Polonia, Ungaria, Slovacia etc.) dar și a unor state din fostul spațiu ex-sovietic (Țările Baltice). Această îngustare de zonă tampon sugrumă valențele geo-politice ale Rusiei care sunt diametral-opsue față de cele valorificate de occident. Acțiunile de incursiune politică, economică și militară în Ucraina vin într-o măsură direct proporțională cu gradul de mișcare al forțelor NATO în regiune. Rusia adoptă un comportament agresiv față de Ucraina pentru a ține o prezență a NATO cât mai departe de masa sa teritorială, acesta fiind unul din motivele pentru care Rusia a și anexat Crimeea.

Teritoriul Ucrainei este văzut ca fiind indispensabil pentru securitatea și chiar existența statului rus. O prezență a trupelor NATO pe teritoriul actual al Ucrainei ar pune Rusia în incapacitate

totală, deoarece trupele NATO vor fi la doar câteva sute de kilometri de cursul inferior al Volgăi și a regiunii Caucaz care au o valoare geo-strategică incomensurabilă. Acesta este și motivul pentru care acțiunile militare ale Rusiei au fost regăsite preponderent pe axa sudică a teritoriului ucrainean, anume de a asigura securitatea coridorului Volgograd. Rusia va trebui însă să aibă

mereu în calcul și faptul că orice acțiune militară va avea ca răspuns și o componentă diplomatico-economică din partea UE, lucru reflectat în sancțiuni economice, opoziția politică fata de regimuri alinate pe linia Kremlinului (cazul Belarus) și prin scandal diplomatic (expulzări ale diverșilor diplomați ruși din țări ca Cehia, România, Moldova, Polonia și Țările Baltice).

Bibliografie

1. United Nations General Assembly, 58th-59th Meetings, 2020, disponibil la <https://tinyurl.com/2kpnt7xp>.
2. Ukraine's Euromaidan Revolution, disponibil la <https://tinyurl.com/z87knhkc>.
3. Ukraine ceasefire: New Minsk agreement key points, 2015, disponibil la <https://tinyurl.com/8za769er>.
4. Press Statement of Special Representative Grau after the regular Meeting of Trilateral Contact Group on 22 July 2020, OSCE, disponibil la <https://tinyurl.com/v8rysu5c>.
5. Russian passports: Putin's secret weapon in the war against Ukraine, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/3my68u3r>.
6. Ukraine conflict: Moscow could 'defend' Russia-backed rebels, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/bcy5cnaa>.
7. Victory Day: Putin says Russia will 'firmly' defend interests, 2021, <https://tinyurl.com/rxcnk2sr>.
8. OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM) Daily Report 78/2021 issued on 6 April 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/37efks32>.
9. Rising Tensions in Ukraine Are Not Necessarily a Prelude to Renewed 'Hot' War, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/736rdcfs>.
10. Why Russia may not be planning the invasion that Ukraine fears, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/ddjfta8>.
11. Russia says troop buildup near Ukraine is a response to NATO, 2021, <https://tinyurl.com/98bntcf3>.
12. West needs to do more to help Ukraine fend off Putin threat, ex-US diplomat says, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/4xnnnabf>.

13. North Atlantic Council Statement following the announcement by the United States of actions with regard to Russia, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/txypnh8w>.

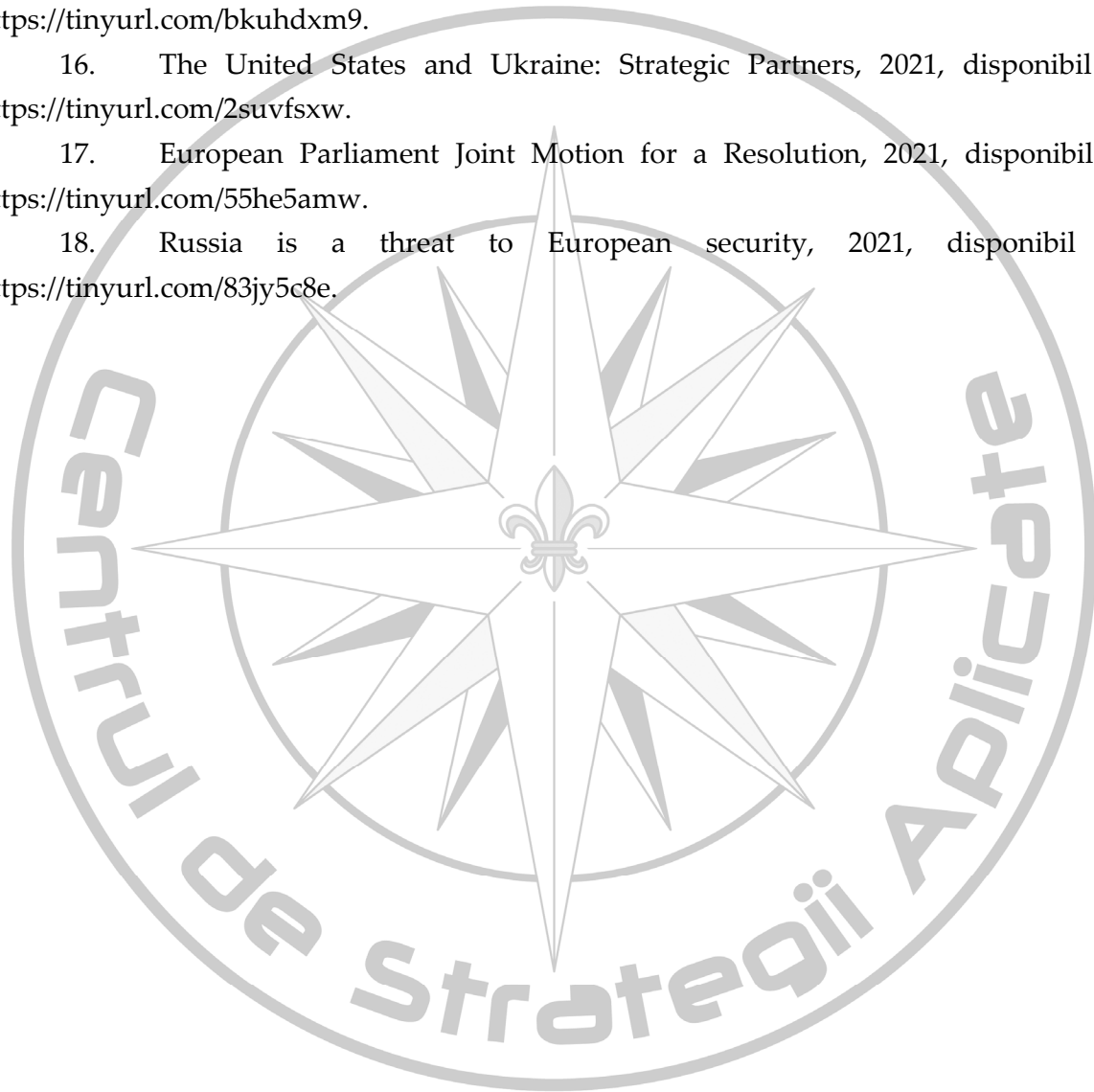
14. Ukraine: G7 Foreign Ministers' statement, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/9f5tdd5v>.

15. Joint press point by NATO Secretary General Jens Stoltenberg, US Secretary of State Antony Blinken and US Secretary of Defense Lloyd J. Austin III, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/bkuhdxm9>.

16. The United States and Ukraine: Strategic Partners, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/2suvfsxw>.

17. European Parliament Joint Motion for a Resolution, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/55he5amw>.

18. Russia is a threat to European security, 2021, disponibil la <https://tinyurl.com/83jy5c8e>.

CORECTITUDINEA POLITICĂ

Definiții, concepte și efecte

POLITICAL CORRECTNESS

Definitions, concepts and effects

Adelina MARIAN¹, Denis-Manuel DOBRE², Voicu TONENCHI³,
Cristian BURDEA⁴, Horațiu GUȚĂ⁵

Abstract: Lucrarea de față își propune să abordeze un subiect considerat tabu în zilele și societatea contemporană fiind, în consecință, prea puțin analizat, dezbătut sau, la nevoie, combătut. Corectitudinea politică, ideologic vorbind, a luat din ce în ce mai multă amploare, ajungând să fie considerată de mulți comentatori avizați drept una din principalele amenințări la adresa democrației și a identității statale.

Cuvinte cheie: corectitudine politică; definiții; concepte; efecte.

Abstract: This paper aims to address a topic considered taboo in contemporary days and society being, consequently, too little analyzed, debated or, if necessary, combated. Political correctness, ideologically speaking, has become more and more widespread, coming to be considered by many commentators as one of the main threats to democracy and state identity.

Key words: political correctness; definitions; concepts; effects.

¹ Licențiată în drept, masterand la programul "Studii de Securitate Globală", Facultatea de Științe Politice din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

² Licențiat în Telecomunicații, Facultatea de Electronică și Telecomunicații Ib. Engleză, Universitatea Politehnică din Timișoara, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

³ Licențiat în Matematică – Informatică al Universității de Vest Timișoara, master Academia de Poliție „A.I. Cuza” București, Facultatea de Arhivistică, domeniul Istorie, studii post universitare Universitatea Politehnică Timișoara - Management competitiv Resurse Umane, Financiare și Marketing, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

⁴ Dipl. Inginer, Facultatea de Mecanică, Mașini Hidraulice și Pneumatice, Universitatea Politehnică din Timișoara, cursuri de Energii neconvenționale la Politehnică din Torino și Universitatea La Sapienza Roma, TQM la Esquela de Ingenieros industriales de Valladolid, posesor de brevete de invenție și design industrial, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

⁵ Licențiat în economie, Facultatea de Științe Economice, Universitatea din Craiova, master în Științe Administrative, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative București și în prezent masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

1. Introducere. Definiția corectitudinii politice și apariție

Lucrarea de față își propune să abordeze un subiect considerat tabu în zilele și societatea contemporană fiind, în consecință, prea puțin analizat, dezbătut sau, la nevoie, combătut. Corectitudinea politică, ideologic vorbind, a luat din ce în ce mai multă amploare, ajungând să fie considerată de mulți comentatori avizați drept una din principalele amenințări la adresa democrației și a identității statale.

Întâia dată când acest termen a fost folosit în mod oficial, într-un spațiu public, a fost în anul 1793, în contextul celebrului caz *Chisholm vs. Georgia*, prin care se oferea cetățenilor statului Georgia posibilitatea de a putea da în judecată statul și reprezentanții acestuia¹.

Pe de altă parte celebra enciclopedie *Britannica* definește corectitudinea politică drept un termen conceput și promovat de partidele politice de dreapta din S.U.A. (sau de susținătorii acestora), care face referire la limbaje, acțiuni sau atitudini ofensatoare la adresa unor anumite grupuri cu diferite identități rasiale, sexuale sau culturale². La rândul lor, după o cercetare amănunțită, lingviștii de la *Merriam-Webster* au descoperit o primă utilizarea acestui

termen, în sensul larg acceptat astăzi³, sens apărut undeva prin anul 1934, ca o reacție la adresa constantelor plângeri și nemulțumiri (*reale sau imaginare*) ale stângii din S.U.A.

În capitolele următoare, pe lângă o serie de informații complexe și importante, vor fi prezentate și câteva exemple oarecum șocante ale excesului de corectitudine politică dezvoltat în sânul unor civilizații occidentale, cum ar fi Franța, S.U.A, Germania, Marea Britanie, Australia sau Țările Scandinave.

Deși acest termen, în accepțiunea actuală, datează încă din anul 1934, el a început să fie intens utilizat odată cu mijlocul anilor 1970 și începutul anilor 1980, când extremiștii de stânga și cei care se identificau cu *woke culture* l-au asociat cu orice formă de limbaj și acțiuni neconforme cu „credințele” și viziunile lor politico-sociale. Respins inițial, mass-media și jurnaliștii din S.U.A. de la acea vreme au promovat masiv acest termen și l-au inclus în editoriale importante, folosindu-se chiar de oameni importanți ai vremii, pentru a-și justifica încasările enorme din partea stângii și pentru a-și consolida poziția anti-conservatoare. Bineînțeles, acest termen a început să capete o conotație diferită față de ce se intenționa atunci când a fost pentru prima dată folosit.

¹ <https://www.thoughtco.com/what-is-political-correctness-4178215>

² <https://www.britannica.com/topic/political-correctness>

³ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/political%20correctness>

În baza unui sondaj de opinie realizat la începutul anilor '80 în Statele Unite ale Americii, Robin Lakoff anticipa faptul că acest termen va lua amploare și va atinge maximul în anul 1995.

Se dovedește mai târziu că predicția a fost ușor eronată, conceptul corectitudinii politice începând să fie intens studiat la universitățile de profil de-abia începând cu anii 2000⁴.

Fără îndoială, acest termen, asemenea tuturor conceptelor generate de relativismul post-modernist, este dificil de definit. Liberalul Noam Chomsky îl dezvolta și spunea că este „o extindere sănătoasă a preocupărilor morale”⁵, pe când conservatorul Patrick Buchanan se opunea acestui enunț, declarând următoarele: „corectitudinea politică este pur Marxism cultural, având intoleranța ca marcă înregistrată”⁶.

Ca și ultimă notă introductivă a acestei lucrări, concepute de pe o poziție conservatoare, vom atribui în mod deliberat acestui termen de „corectitudine politică” o conotație mai degrabă negativă, asociindu-l în mare parte cu ultimele evenimente desfășurate în emisfera vestică. Așadar, vom folosi acest termen,

mutatis mutandis, în modul în care s-a dorit a fi folosit de cei care l-au conceput.

2. Utilizări, controverse și exemple

Atunci când ne propunem abordarea unor subiecte potențial sensibile, cum este, de altfel, și cazul de față, se impune necesarmente o abordare pragmatică ce își propune să evidențieze atât dublul standard ușor de observat în exemplele ce urmează, dar și faptul că toate modificările aduse de dragul corectitudinii politice sunt unidirecționale și au ca scop favorizarea minorităților în defavoarea majorității, tradițiilor, culturilor, opiniilor personale sau a credințelor bine înrădăcinate.

Pentru a înțelege și mai bine problemele provocate de excesul de *political correctness* cu care se confruntă societatea, vom puncta mai jos, așa cum am promis, câteva exemple și controverse asociate acestui fenomen. Ca și notă importantă, deoarece majoritatea exemplelor au mai mult sens în limba engleză, câteva dintre exemple vor fi explicate verbal în limba română.

Unele din cele mai celebre controverse apărute în ultimele luni în mass-media, au fost cele create de fostul primar din Kansas City, Emanuel Cleaver, care la finalul jurământului ca membru al Camerei Reprezentanților a rostit cuvintele „Amen” & „Awoman”⁷

⁴ <https://www.jstor.org/stable/42888546?seq=1>

⁵ Kate Burridge, Keith Allan, *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*, Cambridge University Press, 2006

⁶ Patrick J. Buchanan, *The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization*, Thomas Dunne Books (1 April 2010)

⁷ <https://www.theguardian.com/us-news/2021/jan/05/a-woman-prayer-emanuel-cleaver-amen-critics>

sau propunerea președintelui Camere Reprezentanților a S.U.A., Nancy Pelosi, care sugera înlocuirea cuvintelor *mamă, tată, fiu, fiică, frate* sau *soră* cu *părinte, copil* sau *sibling*⁸ (traducerea în limba română nu e relevantă în acest caz), justificându-se, printr-o declarație care a stârnit valuri de reproșuri, prin faptul că nici unul din termenii folosiți uzuali enumerați mai sus nu sunt suficient de inclusiv din punct de vedere al genului.

Pe lângă aceste două cazuri, mai putem enumera o serie de alte exemple, cum ar fi:

1. O școală din Seattle a schimbat denumirea de *ouă de Paște* în *sphere de primăvară* pentru a nu ofensa persoanele care nu sărbătoresc Paștele⁹.
2. Celebru post TV BBC a retras din folosință termenii *Înainte de Hristos (i. Hr.)* & *Anno Domini (AD)* și au decis să-i înlocuiască cu *Înainte de erei noastre*, pentru a nu ofensa persoanele non-creștine¹⁰.
3. Numeroase școli din S.U.A. au înlocuit denumirea de „brad de Crăciun” cu „brad de sărbători”, pentru a include în această definiție și elevii care nu sărbătoresc Crăciunul¹¹.

4. Un recrutor din Marea Britanie a povestit stupefiat cum a fost obligat să scoată din textul ofertei de angajare cuvintele „de încredere”, „muncitor” și „harnic”, fiindcă erau cuvinte discriminatoare și ofensatoare la adresa persoanelor mai puțin înclinate spre cativități fizice¹².

5. Un consiliu local din Marea Britanie a interzis cu desăvârșire folosirea termenului *brainstorming*, înlocuindu-l cu *thought showers*, fiindcă primul termen a fost considerat ofensator pentru persoanele care sufereau de epilepsie¹³.

6. Fanii echipei de fotbal Gillingham F.C. au început să ofere țelină portarului supraponderal al echipei, Big Fat Jim Stannard, ba chiar toți aduceau cu ei la meci o tijă de țelină, insinuând faptul că ar trebui să fie mai atent cu regimul alimentar. Conducerea clubului a considerat aceste fapte ca fiind ofensatoare și au emis un comunicat prin care au arătat că țelina este periculoasă pentru sănătate și, deci, oricine mai vine la

⁸ <https://tinyurl.com/y5jfnndc>

⁹ <https://mynorthwest.com/6727/policy-on-easter-eggsspring-spheres/>

¹⁰ <https://www.theguardian.com/politics/reality-check-with-polly-curtis/2011/sep/26/1>

¹¹

<https://www.nytimes.com/1993/12/16/nyregion/ho>

liday-dilemma-at-schools-is-that-a-legal-decoration.html

¹²

<https://www.thisislocalondon.co.uk/youngreporter/17607899.political-correctness-gone-mad-philipp-fisher-ewell-castle-school/>

¹³

https://www.businesswritingblog.com/business_writing/2005/07/introducing_tho.html

meci cu vreo tijă de țelină, primește interdicție pe viață la meciurile echipei. Cu toate acestea, Big Fat Jim Stannard, de altfel unul din cei mai buni portari ai echipei, a considerat această situație ca fiind una hilară, opunându-se deciziei aberante a clubului¹⁴.

7. Ca și un ultim exemplu, se consideră ofensatoare folosirea greșită a prenumelui în cazul persoanelor "trans", se consideră ofensatoare întrebarea „De unde ești?” adresată imigranților fiindcă nu sugerează apartenența la S.U.A. (în cazul respectiv), dar și laudele aduse unei persoane care face parte dintr-o minoritate sunt considerate ofensatoare, fiindcă nu ar fi sincere și ar fi aduse persoanei în cauză doar pentru că face parte dintr-o minoritate¹⁵.

3. Apare România pe harta corectitudinii politice?

Pe de o parte faptul că toate exemplele de mai sus aparțin culturii occidentale ne-ar putea face să ne relaxăm, imaginându-ne că în România corectitudinea politică nu a ajuns la nivelul ridicolului absolut. Această supoziție ar putea fi, cel puțin parțial adevărată, deși România este un constant „importator” de comportamente specifice arealului occidental. Pe de altă

parte este perfect normal, ba chiar obligatoriu, ca, în condițiile în care România depune eforturi considerabile pentru a se racorda la mediul european și global, să se impună o mai mare atenție în abordarea discursului socio-politic, cel puțin până într-un punct. Este de la sine înțeles că reglementările la adresa xenofobiei sau antisemitismului sunt foarte bune și ar trebui să fie implementate ca fiind obligatorii în orice fel de discurs liber sau public, iar derapajele să fie aspru sancționate¹⁶.

Situația din teren, ca să spunem așa, ne indică faptul că România nu face deocamdată parte din lista țărilor care exagerează, militând continuu și irațional pentru un discurs corect și inclusiv pentru toată lumea, indiferent de prezența sau relevanța unei minorități. Din ce se poate observa clar în ultimii 10-15 ani, populația educată a țării a început o reformă a gândirii, conform căreia fiecare om trebuie să-și ajute, să-și încurajeze sau chiar să-și iubească aproapele, în același timp condamnând gesturile și acțiunile care incită la violență indiferent cine ar fi promotorii acestora. În acest sens, de exemplu, în timpul brutalelor manifestații BLM din S.U.A., opinia publică din România a condamnat constant ce se întâmplă în cadrul acestora, deși presa subordonată ideologic se străduia din răsuputeri să deformeze semnificația evenimentelor plasând responsabilitatea

¹⁴

<https://www.friendsoffulham.com/forum/index.php?topic=22437.35;wap2>

¹⁵ https://ballotpedia.org/Political_correctness

¹⁶

<https://www.dw.com/ro/exist%C4%83-%C3%AEn-rom%C3%A2nia-corectitudinea-politic%C4%83/a-6377120>

acestora într-un mod extrem de convenabil, pe umerii unei mișcări de extremă dreapta. Această poziție a României este incurajatoare și face din țara noastră un loc sigur pentru cei care apreciază și promovează libertatea de gândire și libertatea de opinie, asigurând decența și bunul simț, totodată.

4. Impactul globalismului asupra corectitudinii politice și efectele în politică și alegeri

Bineînțeles, putem concluziona că există o strânsă legătură între corectitudinea politică și globalism, sau mai precis, corectitudinea politică se pretează la un set de reguli universale, aplicabile indiferent de credințe sau cultură. Această combinație este dăunătoare de la rădăcini și până în cele mai mici detalii. De ce? Pentru că, evident, marile puteri economice, politice și culturale au capacitatea de a zdrobi națiunile mai mici, impunând condiționat seturi de reguli și conduite.

Una din principalele probleme este reprezentată de faptul că exagerarea corectitudinii politice este contraproductivă generând aproape invariabil o reacție generală de respingere instinctivă față de rasismul real sau față de alte acte considerate, pe bună dreptate, a fi ofensatoare. De dragul incluziunii și dintr-o pasiune oarbă pentru globalizare, escamotată în spatele unor interese financiare sau personale, se creează niște situații de-a dreptul grotești, cum ar fi punerea operelor lui Shakespeare pe

același plan cu cultura unor popoare africane, sau chiar distrugerea valorilor universal recunoscute (vezi fenomenul *cancel culture!*).

Dacă încercăm o paralelă între corectitudinea politică+globalism și evenimentele electorale, realizăm că aceste două concepte sunt într-o strânsă și extrem de deranjantă legătură. Țările considerate puternice acționează și se implică constant în alegerile prezidențiale sau parlamentare din țările mai slab dezvoltate economic și politic, iar această implicare vine la pachet cu mai multe condiții puse, printre care și mai multe seturi de reguli distructive pentru cultura și opinia publică a acelor țări. Vedem foarte clar acest aspect în presiunile puse asupra Poloniei, Ungariei sau chiar României de către UE, în mai multe aspecte care sunt contradictorii cu credințele și cultura acestor țări, UE chiar impunând sancțiuni economice acestor state.

Totodată, corectitudinea politică a fost constant una din principalele capete de afiș ale stângii liberale americane, reprezentate de Partidul Democrat la alegerile din ultimele 2 decenii. O mare parte din dezbaterile avute în S.U.A. în timpul perioadei electorale, au pornit de la diferențe de opinie față de anumite subiecte sensibile provocate de acest concept discutat de noi.

5. Concluzii

Constantele dezbateri socio-academice pe acest subiect provoacă o dihotomie între susținătorii post-moderni ai

corectitudii politice și cei care văd în corectitudinea politică o armă ideologică din arsenalul post-modern de distrugere a opiniilor și culturilor. Până la urmă, acest concept apărut în și determinat de cauzalități specifice contextului occidental nu a făcut decât să polarizeze mediul social, fiindcă a conștientizat o parte însemnată a populației de riscul la care se expune atunci când își pierde valorile. Un consens pare deocamdată imposibil, fiindcă niciun om educat și bine intenționat nu își negociază principiile și credințele, iar corectitudinea politică va rămâne veșnic un dușman al oamenilor pentru care libertatea de exprimare și de opinie rămâne baza propriei existențe (vezi *Masterpiece Cakeshop vs. Colorado Civil Rights Commission*).

Corectitudinea politică e, de asemenea, un atac la adresa excepționalului (prin venerarea programatică a uniformizării de tip maoist și prin promovarea unui egalitarism utopic), la adresa eficienței și la adresa meritocrației. Mai mult, duce la divizare și polarizare prin promovarea selectivă a unor persoane doar pe criterii etnice, culturale sau religioase, în detrimentul unor persoane meritoase.

Vom concluziona această scurtă incursiune în tărâmul corectitudinii politice cu câteva citate și o statistică revelatoare:

- ❖ „Political correctness is tyranny with manners. (Charlton Heston)”¹⁷;
- ❖ „Political correctness is the inability to state certain truths because they may offend certain people. (Dennis Prager)”¹⁸;
- ❖ „There is a term called political correctness and I consider it to be a euphemism for political cowardice. (Milos Zeman)”¹⁹;
- ❖ „The cornerstone of the political correctness that dominates campus culture is radical feminism. (Phyllis Schlafly)”²⁰.

Potrivit unui sondaj reprezentativ la nivel național, în SUA, realizat pe 8000 de respondenți, 80% cred că corectitudinea politică este o problemă în SUA. Asta îi include pe 74% dintre cei cu vârste între 24-29 de ani, 79% din cei cu vârste sub 24 de ani și 75% afro-americani. Singurul grup chestionat care și-a exprimat un sprijin puternic pentru corectitudinea politică a fost cel reprezentat de „activiștii progresiști” – un grup caracterizat prin venituri mari și niveluri ridicate de educație. Și sunt în mare parte albi. Acest

¹⁷ <https://www.goodreads.com/quotes/20357-political-correctness-is-tyranny-with-manners>

¹⁸ <https://quotefancy.com/quote/1372333/Dennis-Prager-Political-correctness-is-the-the-inability-to-state-certain-truths-because>

¹⁹

https://www.brainyquote.com/quotes/milos_zeman_712463

²⁰ <https://www.geckoandfly.com/25940/anti-political-correctness-quotes/>

grup este cel mai bine poziționat pentru a-și impune atitudinile publicului prin dominația lor asupra mass-mediei și educației (începând cu școala elementară).

Putem observa că marea majoritate a oamenilor consideră corectitudinea politică o problemă și cred că, de fapt, corectitudinea politică este pur și simplu un limitator de viteză în traficul adevărului, al gândirii libere și al comunicării, în general.

Da, corectitudinea politică a mers prea departe. Dusă la extrem, corectitudinea politică ca și ideologie de

factură comunistoidă și-a dovedit capacitatea de a distruge în întregime cultura și civilizația occidentală.

Bibliografie

1. Encyclopedia Britannica, "Political correctness (PC)," accesat în 28.05.2021;
2. Burrige, Kate, and Keith Allan. *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*, Cambridge University Press, 2006;
3. Merriam-Webster Dictionary, s.v. "politically correct," accesat în 27.05.2021, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/politically%20correct>;
4. Buchanan, Patrick J., *The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization*, Thomas Dunne Books (1 April 2010);
5. Pepine, Horațiu "Există în România corectitudinea politică?", accesat în 29.05.2021, <https://www.dw.com/ro/exist%C4%83-%C3%AEn-rom%C3%A2nia-corectitudinea-politic%C4%83/a-6377120>;
6. Roper, Cynthia "Political correctness society", accesat în 27.05.2021, <https://www.britannica.com/topic/political-correctness>;
7. Suhr, Stephanie, and Sally Johnson. "Re-visiting 'PC': Introduction to Special Issue on 'political Correctness'." *Discourse & Society* 14, no. 1 (2003): 5-16. Accesat în 27.05.2021. <http://www.jstor.org/stable/42888546>.

DEEPPFAKE – RISC LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE DEEPPFAKE – NATIONAL SECURITY THREAT

Horațiu PÎRVULESCU¹, Adrian BĂDESCU²,
Lucian GALOȘI³, Alexandru STANCU⁴

Abstract: Prezentul articol explorează câteva aspecte recente ale manifestărilor fenomenului deepfake. Acest fenomen, impulsivat de recente dezvoltări ale aplicațiilor bazate pe inteligența artificială, traversează zone cu impact benign precum industria divertismentului, pentru a ajunge în aria securității naționale și manipulării unor întregi comunități. Dacă, în urma cu doar câțiva ani, era disponibilă doar unor laboratoare extrem de bine dotate, tehnologice în primul rând, necesitând resurse considerabile, în prezent există aplicații în uz cvasi-comercial, ce rulează pe echipamente aflate la îndemâna oricui. Se crează astfel materiale video-audio suprarealiste, greu de deconstruit uneori, cu impact emoțional imediat și profund, mai ales datorită potențialei distribuiri masive prin intermediul rețelelor de socializare. Se poate ajunge astfel la crearea unei cvasi-realități alternative. Deci, realitatea încotro?

Cuvinte cheie: deepfake; fake news; inteligența artificială; amenințare; securitate națională.

Abstract: This article explores some recent aspects of the manifestations of the deepfake phenomenon. This phenomenon, driven by recent developments in applications based on artificial intelligence, crosses benign impact areas such as the entertainment industry, to reach the area of national security and the manipulation of entire communities. If, only a few years ago, it was available only to extremely well-equipped laboratories, technological in the first place, requiring considerable resources, now there are applications in quasi-commercial use, running on equipment available to anyone. This creates surreal video-audio materials, sometimes difficult to deconstruct, with immediate and profound emotional impact, especially due to the potential mass distribution through social networks. This can lead to the creation of an alternative quasi-reality. So where is the reality?

Key words: deepfake; fake news; artificial intelligence; threat; national security.

¹ Partener în practica de audit a Deloitte România. Horațiu a absolvit Universitatea Politehnica din București, având și un MBA de la McGill University din Montréal. Este membru ACCA (UK), CAFR și CECCAR. Este membru fondator al North American Economic Club (NAEC).

² Fondator și CEO al Clinicilor Medici's, Consul Onorific al Mexicului la Timișoara, Vicepreședinte al North-American Economic Club Timișoara

³ Fondatorul primului centru specializat în recuperarea mâinii din România în 2002 (Casa Austria). Cofondator al Colegiului Fizioterapeuților din România – instituția ce reglementează profesia de fizioterapeut. Un doctorat în medicină, master în management sanitar. Experiența în sistemul sanitar de peste 25 ani.

⁴ Alexandru Stancu este Senior Manager în cadrul practicii de audit a Deloitte România și Group Leader al biroului regional Deloitte din Timișoara. El este licențiat în Contabilitate și deține un masterat în Audit financiar în cadrul Universității de Vest din Timișoara. Alexandru este membru CECCAR din 2015.

Fenomenul deepfake este nivelul următor al fake news-ului. Veștile false, manipulative, lansate în media, reușesc să bulverseze și să dividă societatea, dar nu să convingă întotdeauna. Gândirea critică, precum și verificarea din surse multiple, sunt arme folosite în lupta contra veștilor false. Nivelul următor însă, deepfake, este mult mai greu de combătut.

Deepfake este fenomenul prin care înregistrări suprarealiste (atât video cât și audio) sunt create, începând cu anul 2017 mai ales, cu ajutorul inteligenței artificiale; în aceste înregistrări apar personaje care spun ceva ce, în fapt, nu au spus vreodată. Practic, sunt niște simulări, niște falsuri, filme cu conținut falsificat. Dar care, de multe ori, conving opinia publică.

Tehnic, deepfake se bazează pe un algoritm, care suprapune mișcările și cuvintele unei persoane ("interpretul") peste cele ale unei alte persoane ("ținta"). Astfel se realizează un material audio-video în care ținta se comportă precum interpretul. Cu cât există mai multe materiale pe care algoritmul să le analizeze (bazate pe inteligența artificială, capabilă să învețe din analiza unor evenimente/materiale precedente), cu atât mai realiste vor fi materialele produse.

Algoritmul analizează multe imagini video și foto de la o persoană, învățând mimica feței, mișcările, trăsăturile feței, inflexiunile vocii, eventuale ticuri faciale; apoi, recrează toate acestea într-un alt context.

Etimologic, cuvântul deepfake apare ca o combinație între doi termeni: fake (fals) și deep learning (care este tehnologia folosită în inteligența artificială și care ajută computerele să învețe prin exemple, tehnologie folosită în manipularea imaginilor). Termenul a fost consacrat într-un material publicat de către Carnegie Endowment for International Peace¹

Originile acestor procesări de date (imagine și voce) se găsesc în anii 1990, în laboratoarele unor centre de cercetare, dar fenomenul a intrat în cotidian începând cu anii 2017. Este citat un utilizator Reddit, cu alias-ul "Deepfakes", care a început să posteze materiale false, produse cu ajutorul acestei tehnologii. Primele postări au constat în materiale pornografice, în care protagoniștii erau vedete, precum Gal Gadot, Kim Kardashian. Chiar și Delia Matache a fost protagonista unui astfel de material. Au apărut aplicații precum FakeApp sau DeepNude.

Au urmat diverse clipuri de amuzament; chipurile unor actori sau personaje publice erau înlocuite în diverse clipuri cu conținut umoristic. În același timp, tehnologia a început a fi folosită pentru a crea versiuni digitale ale unor actori, folosite pentru realizarea unor efecte speciale în cadrul filmelor artistice.

Până la zona politicii nu a fost decât un pas. Barack Obama este primul președinte

¹ <https://carnegieendowment.org/siliconvalley/deepfakes>

care a căzut victima acestei tehnologii, într-un clip în care transmitea un mesaj necaracteristic². În România, a fost dat publicității în 2009 un material video-audio ce îl privea pe președintele Băsescu, aparent realizat în 2004, cu ocazia unui meeting electoral. În acest material se prezintă momentul în care președintele Băsescu lovește un copil, în timp ce îl admonstează; abia în 2011, după analiza aprofundată de către specialiști a acestui material, un tribunal a decis că este vorba de un eveniment deepfake. Practic, specialiștii au analizat pixelii care compuneau imaginile și au identificat neconcordanțe de culori și nuanțe între cadrele care compuneau filmul³.

Elon Musk și-a anunțat candidatura la alegerile prezidențiale într-un material video realizat în 2019. Însă era doar un produs al unui algoritm realizat la Universitatea de Sud a Californiei, de către profesorul Hao Li. Aceeași tehnologie a fost prezentată la World Economic Forum, permițând participanților să se transforme în timp real în personaje de film, vizualizându-se pe ecranele instalate.

În perioada pandemiei, Bill Gates a fost ales ca personaj-tinta de către adepții teoriilor conspirației, fiind protagonistul

unor clipuri în care susținea necesitatea depopulării planetei, anticipării și controlului pandemiei, creării unui aparent vaccin ce folosea și altor scopuri decât celor medicale etc.

Până recent, o astfel de procesare de date era accesibilă doar profesioniștilor, dotați cu cunoștințe avansate, aplicații sofisticate și echipamente performante. Însă au intrat în uz comun unele aplicații, ce pot fi rulate pe echipamente domestice și care realizează materiale considerate virtual reale de către nespecialiști. Practic, un utilizator fără cunoștințe aprofundate de deep learning, poate crea diverse materiale pornind de la aplicații disponibile în mediul virtual și fotografii/materiale video disponibile pe rețelele publice. Vestea bună este că materialele astfel realizate pot fi identificate, în urma analizelor, ca fiind deepfake. Sunt analizate amprentele softbiometrice ale personajului-țintă (mișcarea buzelor, ticuri faciale, înclinarea pleoapelor etc), prin comparație cu imagini reale ale acestuia. Analiza digitală comparativă relevă diferențele. Însă aceasta necesită timp, iar timpul este aliatul materialelor deepfake.

Recent, un actor american ("interpretul") a recreat, într-un material demonstrativ, mimica și vocile unor actori americani, într-un clip de 2 minute și 30 de secunde. Se citează faptul că acest clip a necesitat 1.200 de ore de material video brut, circa 300.000 de fotografii,

²

<https://www.youtube.com/watch?v=dkoi7sZvWiU>

³

<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/sentinta-in-dosarul-pixelul-albastru-la-18-februarie-42547>

aproximativ 1 TB de informații și peste 250 de ore de muncă⁴.

Materialele deepfake sunt din ce în ce mai greu de detectat. Inițial, aceste aplicații procesau doar fotografii, astfel încât mimica fețelor personajelor-țintă era desori necaracteristică acestora. Un exemplu clasic se referă la faptul că, în materialele video inițiale, personajele-țintă nu clipeau, datorită faptului că fotografiile utilizate îi surprindeau, în imensa majoritate, cu ochii deschiși. Însă, pe măsură ce aceste deficiențe au fost identificate, au fost remediate. Cei care produc materiale deepfake au acces, din ce în ce mai larg, la materiale video ale personajelor-țintă, plecând de la cele existente pe internet și terminând cu accesul la camerele de supraveghere; practic, societatea contemporană se caracterizează, printre altele, prin existența unei multitudini de camere de supraveghere. Astfel se pot obține materiale video, complexe, ale personajelor-țintă (să ne imaginăm un personaj politic rostind discursuri, a cărui fizionomie este filmată în diverse ipostaze, exhaustiv, fiind apoi analizată de către aplicațiile bazate pe inteligența artificială). Practic, oricine poate deveni victimă.

Sistemele performante de producere a materialelor deepfake folosesc două aplicații: prima generează materialul video-audio, cealaltă o "auditează" și

încearcă să depisteze imperfecțiunile. Apoi le comunică primei aplicații, care le corectează. Iar procesul se iterează, până când al doilea sistem consideră satisfăcător produsul final; în acest moment, prima aplicație a depășit aplicația menită să depisteze falsurile. Tehnica a fost denumită (Generative Adversarial Networks / Rețele Generative Adverse). Procesul poate dura, funcție de capacitățile sistemelor de calcul folosite.

Tehnologia evoluează. Un experiment realizat în mediul academic de către oamenii de știință (este citată implicarea Universităților Stanford și Erlangen-Nurnberg, precum și al Institutului pentru Informatică Max Plank) a relevat capacități online, în timp real, de realizare a unui material deepfake. Experimentul a prezentat un ecran împărțit în două, prezentând un cercetător și un politician. Cercetătorul vorbea cu o mimica elocventă, urmat fidel de către politicianul din imagine, care îi urma gesturile și cuvintele. Tehnologia a fost demonstrată public în Marea Britanie, cu ocazia discursului ținut de către Majestatea Sa Regina Elisabeta a-2-a, de Crăciun, în decembrie 2020; în paralel cu discursul oficial, canalul de televiziune Channel 4 a transmis, în timp real, un alt mesaj, presupus al Reginei, dar care, în fapt, o avea ca protagonistă pe actrița Debra Stephenson; tehnologia deepfake a copiat postura, mimica și vocea Reginei⁵.

4

<https://www.creativebloq.com/features/deepfake-examples>

5 <https://www.youtube.com/watch?v=IvY-Abd2FfM>

Treptat, materialele deepfake au început să fie folosite în instanțe de șantaj, compromitere, fake news, bullying, propaganda electorală, compromitere, sabotaj și chiar spionaj. Pentagonul consideră că materialele deepfake pot reprezenta o amenințare la adresa securității naționale. Fostul director Mossad, Pamir Tardo, declara că “distorsionarea informațiilor este [...] cea mai mare amenințare din ultimii ani și afectează valorile fundamentale pe care le împărtășim – democrația și lumea creată după cel de-al doilea război mondial”. În perioada pandemiei, MAPN a publicat un anunț pe SEAP (platforma privind achizițiile publice) pentru achiziționarea unui sistem cu inteligență artificială de combatere a fake news. Pandemia a reprezentat un extraordinar prilej de a identifica materiale deepfake, datorită abundenței acestora și a realizării de slabă calitate a multora. ANCOM a fost nevoită să închidă câteva site-uri care promovau fake news despre pandemie.

Un material deepfake se propaga în masă, aproape instantaneu, în mediile sociale, fiind, de multe ori, retrimis la nesfârșit de către utilizatori. Provoca astfel un puternic impact emoțional, transmițând imagine și voce, caracteristice personajului-țintă.

Site-ul MIT, la secțiunea “Artificial Intelligence-Deep Fake”, citează o instanță în care un spion chinez, utilizând

o tehnologie deepfake în timp real, a înșelat un înalt ofițer CIA pensionat, astfel încât acesta a dezvăluit informații confidențiale. Ofițerul a fost ulterior condamnat la 20 de ani de închisoare⁶.

Din ce în ce mai mult, materialele deepfake sunt utilizate în politică. Dacă în 2016, alegerile prezidențiale din SUA au fost sub semnul fake news-ului (în imensa majoritate, materiale scrise), în 2020 au apărut accente de deepfake, în contextul contestării corectitudinii alegerilor de către președintele Trump. Materialele deepfake pot incita la violență, la mișcări sociale, pot influența alegerile electorale, pot impieta asupra relațiilor diplomatice. Este citat un material deepfake care îl întruchipă pe președintele Trump criticând poziția Belgiei în privința schimbărilor climatice.

Numeroase materiale deepfake au fost realizate, având drept personaje-țintă președinți precum Vladimir Putin, Donald Trump, Barack Obama, George W. Bush etc. Ținând cont de stadiul actual al tehnologiei (dar care evoluează rapid), ne putem imagina un astfel de material care să conțină un ordin de atac asupra unui teritoriu considerat ostil. De aici decurge nevoia stringentă ca statele, în primul rând, să dobândească capacități de contracarare a acestui fenomen, înainte de producerea unei catastrofe.

6

<https://www.technologyreview.com/search/?s=deepfake>

Sunt deja în lucru algoritmi de detectare. MIT sau Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) dezvoltă astfel de aplicații, care încearcă să identifice erori la nivel de pixeli, variații ale nuanțelor și/sau culorilor etc. Este citată o aplicație dezvoltată de către USC Information Sciences Institute (California, SUA) care identifică, cu o acuratețe de 96%, materialele deepfake.

Facebook și Google au pus la dispoziție colecții întregi de materiale deepfake, pentru “a antrena” astfel de algoritmi.

O metodă dezvoltată de curând constă în încorporarea unor “filigrame” în fotografii și materiale video, practic o aplicație care să semneze digital materialele video, instalată pe aparatele care captează imagini; în absența acestei aplicații, materialul deepfake ar putea fi relevat cu ușurință ca atare.

O altă soluție e percepută ca fiind tehnologia blockchain, care se bazează pe certificarea pachetelor de date transmise, acestea fiind rezistente la tentative de alterare al conținutului.

O protecție clasică rămâne educația, cultura, gândirea critică. Oamenii ar trebui să dezvolte reflexul de a pune sub semnul îndoielii imaginile pe care le văd, să caute confirmarea din alte surse înainte de a își forma o opinie. Să fie precauți.

La nivel interstatal, Uniunea Europeană pune bazele contracarării formelor de liberare de dezinformare și manipulare, prin urmare și a fenomenului deepfake. Această strategie, publicată, îmbină sfaturi pentru

demonstrarea informațiilor false cu cerințe privind precizarea surselor de informații, în comunicări, permițând astfel analiza fiabilității acestora.

Strategia națională de apărare a țării menționează: „În mod tradițional, amenințările, riscurile și vulnerabilitățile la adresa apărării și securității sunt evaluate prin prisma unor concepte militare, însă mediul actual de securitate necesită o abordare extinsă (...) Amenințările reprezintă capacități, strategii, intenții ori planuri ce pot afecta valorile, interesele și obiectivele naționale de securitate. Riscurile reprezintă probabilitatea de manifestare a unui eveniment incert, cu impact direct sau indirect asupra securității naționale. Vulnerabilitățile sunt consecințe ale unor disfuncții ori deficiențe sistemice, care pot fi exploatate sau pot contribui la materializarea unei amenințări sau a unui risc.” Evaluarea acestei vulnerabilități se poate face în contextul cultural al poporului român, care dovedește un apetit pentru veștile cu conținut negativ, are o pasiune pentru senzational, este un avid consumator de reality show-uri (din ce în ce mai împănate cu aspect de violență verbală, violență și nuditate) și un pasionat al horoscopurilor și teoriilor conspirației. Date fiind aceste caracteristici, ce pot fi regăsite și la nivelul clasei politice, se poate pune riscului real de consum necondiționat al materialelor deepfake, accentuat de faptul că un potențial manipulator poate

detecta cu ușurință aceste însușiri impregnate în mentalul colectiv.

Sistemele legislative încearcă să adreseze și riscul propagării materialelor deepfake, dar sunt abia la început. Legile diverselor state nu au încadrări specifice, care să conțină o dimensiune penală, pentru cei care fabric și răspândesc materiale deepfake. În SUA, cei care produc materiale deepfake pot fi acuzați de furt de identitate, de hărțuire cibernetică, în Marea Britanie riscă acuzația de hărțuire.

În România, domeniul legislativ are lacune în acest domeniu. S-ar putea totuși invoca “alterarea integrității datelor informatice” (art. 362 Cod Penal), “falsul informatic (art. 325 Cod Penal), “falsificarea unei înregistrări tehnice” (art. 324 Cod Penal) sau “înșelăciunea în forma agravată” (art. 244 Cod Penal). Sancțiunile pot fi pedeapsa cu închisoarea și/sau drepturi patrimoniale pe care partea vătămată le poate clama.

Dar sistemul juridic este lent, expertizele scumpe și specialiștii puțini.

Tehnologia deepfake evoluează rapid, fiind din ce în ce mai răspândită și accesibilă publicului larg. În același timp, există riscul ca publicul larg să nu mai facă deosebirea între real și fals. Și astfel ar putea fi puse în circulație materiale care să prezinte amenințări la nivelul securității naționale, destinate învrăjbirii aliaților sau care să prezinte riscuri iminente, precum atacuri armate, biologice etc. Prin poziția sa geografică, România, aflându-se pe flancul de Est al NATO, în proximitatea Rusiei și al

conflictului mocrnit între această putere și Ucraina, este forțată a monitoriza atent acest fenomen. Autoritățile române sunt datoare să gândească aceste aspect într-o manieră exhaustivă și pragmatică. A fost comunicată înființarea la București, în decembrie 2020, a noului centru de competențe europene în materie de securitate cibernetică. Pare că România se îndreaptă către alianțe cu UE și NATO pentru definirea mai clară a unei viitoare strategii naționale de apărare. Neîndoielnic, fenomenul deepfake, ca o extensie performantă și de impact semnificativ a fake news-ului, poate deveni un vector al unui potențial război hibrid.

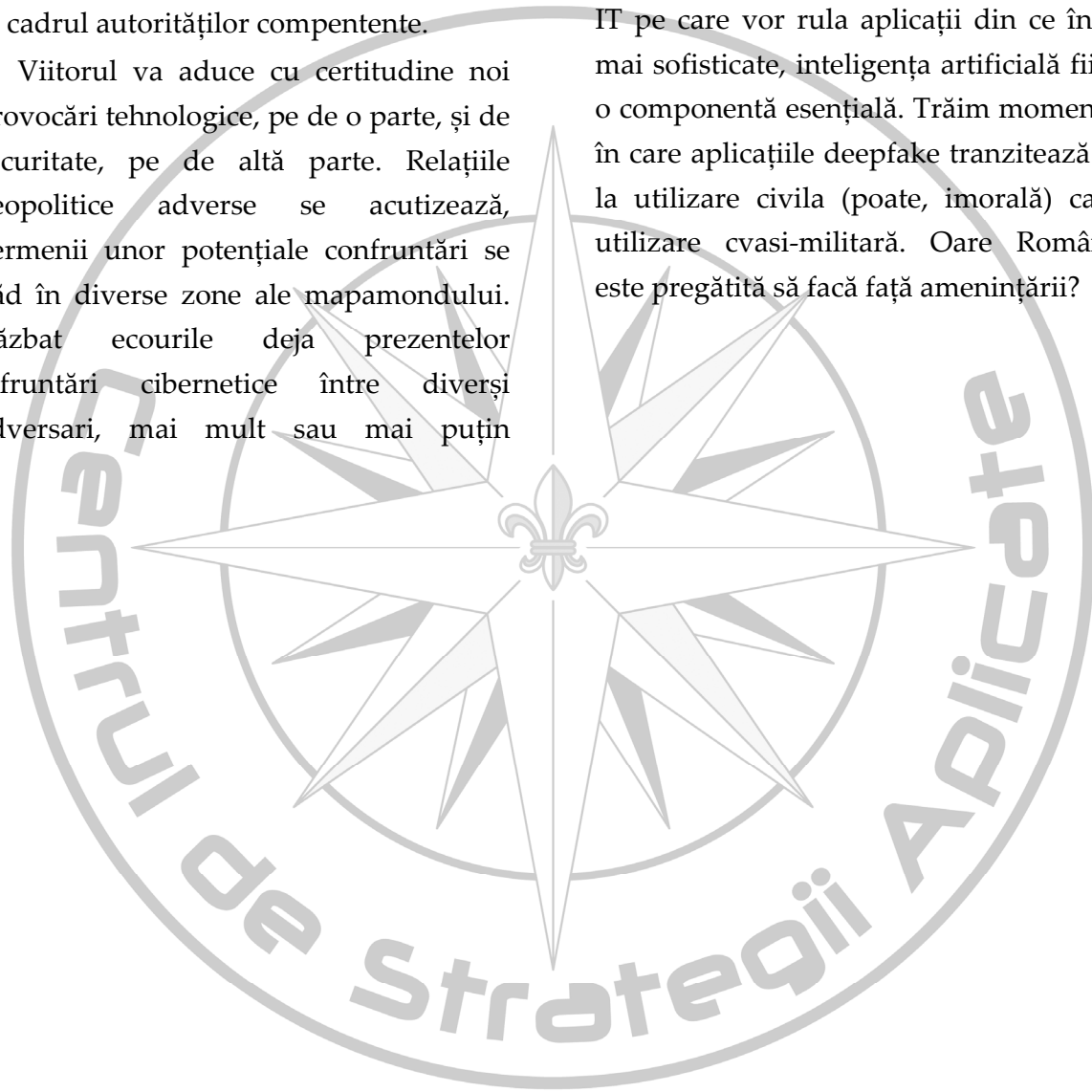
Unii experți au încercat să creioneze riscurile externe care ar putea amenința România în viitorul apropiat și mediu. În acest sens, una dintre cele mai clar exprimate puncte de vedere aparține lui Iulian Fota, fost consilier pe probleme de securitate al președintelui Băsescu și fost șef al Colegiului Național de Informații al SRI. Acesta a indicat războiul subversiv ca fiind cea mai mare amenințare la adresa României. Războiul subversiv s-ar manifesta prin subversiunea politică și acțiuni prin care state sau grupări ostile ar incapacita și paraliza statul, într-un proces similar celui deja văzut în Ucraina. Aceste acțiuni ar viza disoluția statului chiar din interior, împiedicând apărarea militară. Consecința logică o prezintă deci un sistem integrat de măsuri, precum întărirea statului de drept, un sistem mai performant de alianțe în cadrul UE și NATO, întărirea capacităților de luptă cibernetică,

supravegherea rețelelor de socializare, precum și continua educație a populației.

Este deci fenomenul deepfake un risc la adresa securității naționale? Cu siguranță. Poate fi prevenit acest risc? Cu siguranță. Însă doar în condițiile în care există viziune, competențe și coordonare în cadrul autorităților competente.

Viitorul va aduce cu certitudine noi provocări tehnologice, pe de o parte, și de securitate, pe de altă parte. Relațiile geopolitice adverse se acutizează, germenii unor potențiale confruntări se văd în diverse zone ale mapamondului. Răzbat ecourile deja prezentelor confruntări cibernetice între diverși adversari, mai mult sau mai puțin

devoalați (să ne amintim recenta criză de combustibil indusă pe coasta de est a SUA ca urmare a unui atac cibernetic de tip ransomware). Din ce în ce mai mult, transpare ideea unor amenințări asimetrice, care vor implica nu numai armele convenționale, ci și echipamente IT pe care vor rula aplicații din ce în ce mai sofisticate, inteligența artificială fiind o componentă esențială. Trăim momentul în care aplicațiile deepfake tranzitează de la utilizare civilă (poate, imorală) către utilizare cvasi-militară. Oare România este pregătită să facă față amenințării?

Bibliografie

- <https://carnegieendowment.org/siliconvalley/deepfakes>
<https://www.technologyreview.com/search/?s=deepfake>
<https://www.youtube.com/watch?v=IvY-Abd2FfM>
<https://www.youtube.com/watch?v=dkoi7sZvWiU>
<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/sentinta-in-dosarul-pixelul-albastru-la-18-februarie-42547>
<https://www.creativebloq.com/features/deepfake-examples>
https://www.youtube.com/watch?v=wumbYPYc_fs
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11333>
<https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/us-army-deepfake-detection-tool-b1840217.html>
<https://www.hotnews.ro/stiri-coronavirus-23734158-coronavirus-romania-primul-site-inchis-autoritati-pentru-fake-news.htm>
<https://www.puterea24.ro/externe/exercitiu-militar-sau-operatiune-secreta-ce-cauta-soldatii-americani-in-verona-fara-masti-191286.html>
<https://www.mai.gov.ro/informare-covid-19-grupul-de-comunicare-strategica-propunere-de-dezactivare-a-site-ului-https-stiridemoment-ro/>
<https://www.primetelecom.ro/2020/04/21/decizii-ancom-privind-lupta-cu-stirile-false/>
<https://comunitate.orange.ro/questions/2317375-site-uri-inchise-ancom-fake-news-covid-19>
Codul penal. ISBN: 9786062717414 Editura: Hamangiu, 2021

SECURITATEA UMANĂ. O PRIVIRE SPRE ORIZONTUL MORAL HUMAN SECURITY. A VIEW ON THE MORAL HORIZON

Florina POPA¹, Ramona GRUBACKI²,
Anca E. BUCUCI³, Olga MUNTEANU⁴, Delia LAZĂR⁵

Abstract: Securitatea umană se referă la afirmarea, promovarea și protecția drepturilor omului, axată fiind pe securitatea individuală și a comunităților în conexiune cu drepturile omului și cu dezvoltarea umană. Cele 3 concepte - conceptul de securitate umană, conceptul de drepturi ale omului și cel al dezvoltării umane – sunt legate între ele, toate acestea privind viețile umane și impunând standarde minimale privitoare la modul în care toți indivizii, dar și entități precum statele, ar trebui să se raporteze la viețile umane. Dreptul la securitatea umană trebuie privit ca un drept moral individual, în deplin consens cu fenomenul de mutare a accentului de pe comunitate pe individ, în contextul globalizării; el conturează o moralitate minimală necesară fie pentru respectarea demnității persoanelor umane, fie pentru protejarea intereselor lor fundamentale, securitatea umană fiind o valoare cheie cu valențe multiple, care nu poate fi redusă la asigurarea unui simplu drept la subzistență de ordin fizic.

Cuvinte-cheie: securitate umană; drepturi ale omului; dezvoltare umană; moralitate minimă; demnitate.

Abstract: Human security refers to the assertion, promoting and protection of human rights, being centered on the security of individuals and communities in direct relationship to human rights and human development. The 3 concepts - human security, human rights and human development - are interconnected, concern human lives and

¹Licențiată în științe juridice, 1996, membru al Baroului Timiș.

²Licențiată în științe juridice, 1996, membru al Baroului Timiș.

³Licențiată în științe juridice, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest Timișoara, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara. Licențiată în științe juridice, Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest Timișoara, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală al Facultății de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării din cadrul Universității de Vest Timișoara.

⁴Licențiată în studii europene, profil științe politice, Facultatea de Studii Europene a Universității Babeș-Bolyai, licențiată în științe economice, Facultatea de Științe Economice, Universitatea Babeș-Bolyai, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală al Facultății de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării din cadrul Universității de Vest Timișoara.

⁵licențiată în studii economice, specializarea contabilitate, informatică de gestiune, absolventă a studiilor masterale de contabilitate și evaluarea firmei din cadrul Universității Eftimie Murgu, masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală al Facultății de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării din cadrul Universității de Vest Timișoara.

impose minimum standards on how all individuals, but also entities such as states, should to relate to human lives. The right to human security must be seen as an individual moral right, in full consensus with the phenomenon of shifting the focus from community to individual, in the context of globalization; it outlines a minimum morality necessary either to respect the dignity of human beings or to protect their fundamental interests, human security being a key value with multiple valences, which cannot be reduced to ensuring a simple right to physical subsistence.

Keywords: human security; human rights; human development; minimum morality; dignity.

Securitatea umană este axată pe securitatea indivizilor și a comunităților în conexiune cu drepturile omului și cu dezvoltarea umană. În sens restrâns, noțiunea de securitate umană se referă la afirmarea, promovarea, fortificarea drepturilor omului, precum și la protecția acestor drepturi. Cu privire la securitatea umană, s-a spus că apare ca un răspuns la noile provocări din interiorul unor state sau la confruntările internaționale recente¹.

Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. în anul 1948, ca o expresie a preocupării opiniei publice internaționale privind drepturile omului după două conflagrații mondiale cu efecte dezastruoase asupra omenirii, prevedea: „Orice om are dreptul la viață, la libertate și la securitate personală. ... Orice persoană, în calitate sa de membru al societății, are dreptul la securitatea socială; ea este

îndreptățită, ca prin efortul național și colaborare internațională, ținându-se seama de organizarea și resursele fiecărei țări, să obțină realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale.”

Conceptul de *human security* a avut la bază reglementările internaționale edictate în materia drepturilor omului, dar și dreptul internațional umanitar, care se concentrează asupra individului, CARTA O.N.U. fiind tratatul internațional ce conferă caracter universal protecției drepturilor omului. Modelul *human security* a fost descris inițial de către Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.) în *Raportul asupra dezvoltării umane* din anul 1994², scopul său fiind acela de a ocroti esența vitală (nucleul vital) a vieților umane în fața amenințărilor de orice natură, în interdependență cu dezvoltarea umană pe termen lung. Totodată, modelul *human security* urmărea să ofere noi sensuri conceptului de securitate, mutând accentul

¹ Mary Kaldor, *Securitatea umană*, Cluj-Napoca, 2010, CA Publishing, apud Crisan, H-T. 2015. „*Securitatea umană. O analiză din perspectiva drepturilor individuale*”, în Răducu, C-D., Ștefanachi, B., coord. *Securitatea umana. Perspective contemporane.*, Ed Pro Universitaria, Bucuresti, p. 71.

² United Nations, *Human Development Report: New Dimensions of Human Security*, <http://hdr.undp.org/reports/global/1994/> en. - consultat la 31.01.2021.

de pe latura sa militară, tradițională, pe alte laturi, precum securitatea personală, a comunității, a hranei, a sănătății, a mediului, economică și politică.

Modelul propus de către experții Organizației Națiunilor Unite în anul 1994 este îmbunătățit mereu, astfel că, în Raportul din 2003 al Comisiei pentru securitate umană, „*Human Security Now: Protecting and Empowering People*” („*Securitatea umană acum: protejarea și împuternicirea oamenilor*”), se afirmă că securitatea umană urmărește să reducă insecuritatea ce afectează viața umană și chiar eradicarea acesteia, atunci când este posibil³. Experții O.N.U. consideră necesar a sublinia ideea că securitatea umană se bazează pe concepte precum dezvoltare umană și drepturile omului, concepte create cu mult înainte de apariția celui de securitate umană. Ea este în contrast cu noțiunea de securitate a statului ce se concentrează, prioritar, pe conservarea stabilității și integrității statului, vizând doar implicit indivizii umani care trăiesc în respectivele state. Pentru a individualiza securitatea umană, este subliniată ideea că aceasta nu exclude securitatea statului, ci o completează și consolidează drepturile omului și dezvoltarea umană⁴.

Legătura de netăgăduit dintre cele 3 concepte - conceptul de securitate umană, conceptul de drepturi ale omului și cel al dezvoltării umane - este demonstrată prin argumentul că toate acestea privesc viețile umane și impun standarde minimale privitoare la modul în care toți indivizii, dar și entitățile precum statele, ar trebui să se raporteze la viețile umane.

Pornind de la premisa că securitatea poate fi definită ca fiind absența violenței fizice, în timp ce dezvoltarea semnifică dezvoltarea materială ce implică un standard de viață aflat în permanent proces de îmbunătățire, autoarea de prestigiu a unor lucrări privind securitatea umană, Mary Kaldor concluzionează că „ambele concepte cuprind *libertatea față de frică* și *libertatea față de necesități*”⁵. Așadar, securitatea nu trebuie percepută doar prin prisma raportării la domeniul militar, ci și la alte domenii: securitate economică, securitatea mediului, securitate socială, etc. Pe de altă parte, dezvoltarea nu poate fi redusă la un standard de viață tot mai ridicat; ea presupune și existența sentimentului de confort psihic, de demnitate și stimă de

³ Alexandra Sarcinschi, *Operațiile de stabilitate și securitate umană*, Editura Universitatea Națională de Apărare “Carol I”, București 2008, p. 9.

⁴ *Outline of the Report of the Commission on Human Security*, p.1
http://www.icbjapan.org/humansecurity_outline.pdf. - consultat la 31.01.2021.

⁵ Mary Kaldor, *Securitatea umană*, Editura C.A. Publishing, 2010, p. 39. În același sens, Arnold Wolfers susține că “(...) în sens obiectiv, securitatea măsoară absența amenințărilor la adresa unor valori existente, iar în sens subiectiv, absența temerii că aceste valori vor fi puse în pericol” – Arnold Wolfers, „*National Security*” as an Ambiguous Symbol in Political Science Quarterly, vol. 67, nr. 4, 1952.

sine, care țin de dezvoltarea spirituală a individului, în relație directă cu lumea din care acesta face parte.

Anii '90 aduc o modificare a viziunii asupra conceptului de securitate umană, securitatea individuală plasându-se în centrul strategiilor de securitate. Sfârșitul Războiului Rece a condus spre o societate globală interdependentă, în care, statul este prea mare pentru a satisface nevoile individului, dar, în același timp, prea mic pentru a putea răspunde provocărilor globale.

Noutatea adusă în sfera societății civile după anul 1989 este globalizarea⁶. Societatea civilă nu va mai fi definită exclusiv de granițele ei geografice, chiar dacă va rămâne condusă în continuare de nucleul dur al principiului potrivit căruia guvernarea trebuie să se bazeze mai degrabă pe liberul consimțământ al cetățenilor ei, decât pe coerciție, independent de modul cum s-a format acest consimțământ.

Creșterea interesului pentru individ și pentru securitatea individuală este evidențiată în *Raportul dezvoltării umane*

1997, dezvoltarea umană nemaifiind gândită ca un subsidiar al securității naționale, ci aceasta dobândește un rol instrumental în definirea securității umane. Aceste corelații din interiorul binomului dezvoltare umană – securitate umană sunt surprinse în mod subtil de către autorul Frances Stewart, care arată că: „*promovarea securității este un instrument pentru realizarea dezvoltării, dar, în același timp, modelele incluzive de dezvoltare sunt un element important în evitarea conflictului, fapt care înseamnă că dezvoltarea este, la rândul ei, un instrument pentru realizarea securității.*”⁸

După sfârșitul Războiului Rece, pe fondul expansiunii globalizării, dezvoltarea umană este redefinită ca un proces de extindere a libertăților individuale în contextul creșterii economice, care să permită accesul tuturor indivizilor la resursele esențiale ale existenței. În aceste circumstanțe, însă, așa cum s-a spus, conceptul de securitate trebuie regândit deoarece „*evoluția contextului global impune ca securitatea națională să includă problemele*

⁶ Malcolm Waters consideră că procesul globalizării a fost inițiat în secolul al XV – lea, acela fiind momentul în care „*constrângerile asupra geografiei, asupra economiei, politicului, socialului și culturalului au dispărut, iar indivizii, constientizând acest lucru, au început să se comporte în consecință*” – Waters, Malcolm, *Globalization*, 2nd edition (London and New York: Routledge, 2001), apud Bogdan Ștefanachi, *Globalizare, Dezvoltare și Securitate Umană*, în „Sfera Politicii”, nr. 166 / 2011, p. 13.

⁷ UNDP, *Human Development Report 1995*, Oxford University Press, 1995, p. 122-123, apud. Bogdan Ștefanachi, *Globalizare, Dezvoltare și Securitate Umană*, în „Sfera Politicii”, nr. 166 / 2011, p. 19.

⁸ Frances Stewart, „*Development and Security*”, *Conflict, Security and Development* 4:3 (2004), p. 277-278, apud. Bogdan Ștefanachi, *Globalizare, Dezvoltare și Securitate Umană*, în „Sfera Politicii”, nr. 166 / 2011, p. 19.

legate de resurse, mediu, precum și problemele demografice”⁹.

Efectele negative ale globalizării și recesiunea economiei mondiale determină adâncirea tot mai evidentă a disparităților economice între diferite regiuni ale lumii. Cu toate că și statele prospere precum S.U.A., Japonia sau Marea Britanie resimt efectele crizei, este de presupus că ele vor reuși să supraviețuiască acesteia, însă în zonele subdezvoltate sărăcia devine un pericol iminent. Creșterea dominației economice a unor state sau corporații multinaționale și presiunile exercitate asupra unor zone cu o dezvoltare precară, „accentuează problemele legate de demografie (creșterea populației/consumul în raport cu resursele planetei, condițiile insalubre de trai și răspândirea bolilor infecțioase, urbanizarea irațională etc.), hrană (sărăcia, foametea, consumul în exces, degradarea terenurilor cultivabile și a resurselor de apă) și economie (menținerea unor modele nesustenabile de producție, instabilitate socială legată de existența lipsurilor și a distribuției inegale a inegale a resurselor etc.)”¹⁰.

Actualele reglementări de drept internațional al mediului protejează dreptul omului la un mediu internațional

⁹ Jessica Tuchman Mathews, „Redefining Security”, publicat în Foreign Affairs 68, 1989, p. 162, apud. Bogdan Ștefanachi, Globalizare, Dezvoltare și Securitate Umană, în „Sfera Politicii”, nr. 166 / 2011, p. 19.

¹⁰ Alexandra Sarcinschi, Cristian Băhneanu, Guvernare, economie, Securitate. Provocări la adresa statelor naționale, în Romanian Intelligence Studies Review, nr. 1-2 /2009, p. 84.

sănătos, regenerat, curat (nepoluat)¹¹, ca drept inclus în categoria drepturilor numite „de solidaritate”, în tandem cu dreptul la un climat internațional de pace și securitate, dar și cu dreptul la dezvoltare. Aceste drepturi au o bivalență evidentă, conținând atât o dimensiune individuală de protecție juridică, cât și una colectivă. Doctrina¹² a subliniat că în secolul XXI, omului nu i se mai poate tolera un comportament de stăpân irațional al naturii, cu manifestări abuzive și distructive asupra planetei ca întreg, dar și asupra ecosistemelor Pământului. Diminuarea resurselor naturale, în special a celor de apă potabilă, a pământurilor fertile, defrișările exagerate, deșertificarea, pierderea biodiversității, extinderea metropolelor și a modului de viață urban, consumerist și poluator, sunt tot atâtea motive de îngrijorare pentru securitatea umană, care reclamă strategii eficiente de corijare a derapajelor.

Pe de altă parte, penuria resurselor, dezastrele naturale¹³,

¹¹ Acest drept al omului (și, în același timp, drept al națiunilor) a fost consacrat pentru prima dată în anul 1972, la Conferința O.N.U asupra mediului, fiind primul principiu enunțat în Declarația asupra mediului, privit prin prisma modelului dezvoltării durabile (obligația societăților umane de a apăra, conserva și îmbunătăți mediul înconjurător, pentru generațiile prezente și viitoare.)

¹² Mădălina Virginia Antonescu, Stresul mediului înconjurător ca urmare a civilizației umane, în Revista „Impact strategic, nr. 4 / 2016, p. 48 și urm.

¹³ Conform Organizației Internaționale pentru Migrație, „migranții din motive de mediu sunt cei

persecuția din considerente de rasă, etnie, religie, politică ori cultură dar și suprapopularea planetei determină fenomenul migrației. Schimbările demografice influențează modul în care se produce deplasarea și migrația populației. Creșterea sau scăderea populației, numărul mare de tineri ori gradul de îmbătrânire au efecte asupra creșterii economice, a gradului de ocupare a forței de muncă în țările de origine, dar și asupra politicilor de migrație în țările de destinație.

Globalizarea favorizează lupta pentru resurse, piețe de desfacere și căi de comunicații, accesul neîngrădit la informații generând progrese remarcabile în domeniul științific, cultural, social și economic. De asemenea, globalizarea determină un înalt grad de mobilitate a capitalurilor, și un dinamism accelerat pe piața muncii, augmentând în special mobilitatea forței de muncă necalificate. În același timp, însă, așa cum am arătat, în regiunile sărace cu demografie ridicată, globalizarea produce și efecte negative, determinând o însăracire accentuată a zonelor respective, pe fondul unei exploatare irațională a resurselor oferite de mediul ambiant. Un alt efect negativ al globalizării este acela că ea conferă o nouă dimensiune și varietate

care, din cauza unor schimbări bruște sau progresive ale mediului înconjurător care le afectează viața sau condițiile de viață, sunt obligați să își părăsească locuințele temporar sau permanent, și care se deplasează în interiorul țării lor sau în străinătate”.

conflictelor¹⁴, determinând creșterea criminalității transnaționale și a terorismului, pe fondul creșterii fluxurilor de oameni, bunuri și informații, raportat la scăderea resurselor Terrei.

Dreptul la securitatea umană trebuie privit ca un drept moral individual, în deplin consens cu fenomenul de mutare a accentului de pe comunitate pe individ, în contextul unei globalizări aflate în plin proces de desfășurare.

Securitatea individului este o necesitate vitală a omului, fără de care omul nu poate să existe și să evolueze normal în societate și nu poate fi restrânsă, doar la nevoia de protecție în fața amenințărilor violente care aduc atingere integrității fizice a persoanei. Este general acceptată ideea că în condițiile expunerii la pericol social, nu doar toleranța individului scade, ci și dorința, și, chiar capacitatea lui de a evolua, iar astfel, satisfacerea necesității de securitate umană a individului va produce efecte asupra comunităților la diferite niveluri ale acestora (grupuri sociale, state, etc.) în ceea ce privește securitatea lor, considerându-se obiectiv că, în lipsa asigurării corespunzătoare a securității economice, juridice și

¹⁴ A fost subliniat astfel: „chiar dacă numărul conflictelor intra și interstatale a scăzut în ultimii ani, conflictele zonale sunt o trăsătură definitorie a sfârșitului de secol XX și începutului de secol XXI, natural or fiind preponderant etnico – religioasă.” - Casian, Adrian, *Impactul globalizării asupra sistemului internațional de securitate*, în *Buletinul Universității Naționale de Apărare “Carol I”*, nr. 3 / 2015, p. 214.

psihologice a fiecărui individ față de multitudinea de pericole, amenințări și riscuri naturale și sociale, eficiența securității sociale, statale și de altă natură în condițiile actuale nu va putea atinge nivelul impus de actualele provocări. În consecință, securitatea umană reprezintă baza dezvoltării durabile a relațiilor juridice, care asigură protecția intereselor vitale ale persoanei, statului și societății, precum și menținerea păcii civile, politice și stabilitatea socială în societate¹⁵, fiind o valoare socială-cheie, în absența căreia semnificația celorlalte valori este pusă sub semnul întrebării.

Istoria emancipării omului cuprinde un proces lung, plin de provocări, ce a privit toate popoarele, fiind străjuită de principii fundamentale, de drept și de libertate, care sunt patrimoniul moral al umanității. Drepturile omului își au rădăcinile în concepția despre lume a oamenilor, în relația om-divinitate și relația putere-om, relații din care s-au născut preceptele morale, care dictează reguli de comportament cărora oamenii trebuie să li se supună, și cu care atitudinile umane trebuie să se afle în deplină conformitate¹⁶.

¹⁵ Vadim Enicov, doctorand, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, *Dreptul persoanei la securitate*, în (Conferința) Teoria și practica administrării publice, p. 356, Chișinău, 2016, disponibil pe https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/356-360.pdf

¹⁶ Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile Omului – Un sistem în evoluție*, București, Editura I.R.D.O. 2007, p. 8.

Confucius consideră că moralitatea este primul principiu al universului, fiind prin ea însăși superioară naturii. În viziunea confucianistă, o societate nu poate fi armonioasă decât dacă oamenii care o compun acționează în temeiul unor principii de înaltă moralitate, într-un continuu efort spre bine. Omul trebuie să-și respecte semenii în virtutea primului principiu al universului, moralitatea. Moderația în toate, dreptatea, și, mai ales, umanitatea sunt considerate de Confucius ca principale virtuți¹⁷.

Kant afirmă că moralitatea este presupusă a fi universală și că tuturor oamenilor li se aplică aceleași cerințe morale, în orice condiții și în orice moment. „*Există în morală o sete de absolut fără ca ceva să o facă compatibilă cu aici și acum, cu situațiile concrete în care se aplică*”¹⁸.

Statutul moral al individului îi atașează acestuia dreptul la demnitate, însă nici autonomia, nici demnitatea ființei umane bazată pe aceasta, nu pot fi garantate în absența unui prag minim al securității umane. Demnitatea este unul din cele 3 componente ale ceea ce adepții teoriilor simpliste legate de securitate umană numesc nucleu vital al vieții umane. Conform acestor teorii, securitatea umană nu privește toate aspectele vieții, nici măcar pe toate acelea care prezintă importanță limitându-se la 3 considerente: cele legate de supraviețuire,

¹⁷ Irina Moroianu Zlătescu, op.cit., p. 9.

¹⁸ Gabriela Pohoată, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, *Confucius și Kant sau etica datoriei* - https://cogito.ucdc.ro/nr_3/_rom_.pdf

de mijloacele de trai și de demnitatea minimală, chiar dacă drepturile și libertățile corespunzătoare acestor aspecte nu sunt specificate¹⁹.

În contextul mai sus descris, securitatea umană este, fără îndoială, un drept moral individual care trebuie privit ca un drept fundamental în raport cu care se impune îndeplinirea de către terți, atât a obligațiilor pozitive, cât și a obligațiilor negative, după caz. Fie că sunt state, fie că sunt alți indivizi sau entități juridice, publice sau particulare, terții trebuie să respecte cerințele indivizilor care trăiesc sub riscul unor amenințări, acestor cerințe corespunzându-le obligații pozitive (a da, a face) sau obligații negative, de abținere (a nu face). Securitatea umană se circumscrie astfel modelului descris de Wesley N. Hohfeld, potrivit cu care "în cel mai strict sens"²⁰, toate drepturile nu sunt altceva decât cerință (claim).

Dreptul la securitate umană, ce protejează interese umane fundamentale și universale, constituie una dintre condițiile minimale ale bunăstării individuale. A nu fi supus foametei, bolii, represiunii sau „unor afectări bruște și păgubitoare ale mersului vieții cotidiene” așa cum menționează *Raportul asupra dezvoltării umane 1994*, sunt recunoscute ca interese umane fundamentale și universale.

Necesitatea de a proteja aceste interese constituie o rațiune suficientă pentru impunerea unor obligații celorlalți. Aceste obligații, impuse unor

persoane individuale sau unor entități colective, constau fie în abținerea de la săvârșirea unor fapte cu consecințe potențial negative asupra acestor interese umane fundamentale și universale, fie în a întreprinde acțiuni menite să prevină afectarea negativă a acestor interese, fie în a furniza anumite bunuri și servicii care să îi poată ajuta pe cei deja aflați în situații în care aceste interese le-au fost grav afectate. Desigur, se cere ca obligațiile impuse de necesitatea morală a protejării intereselor să fie, la rândul lor, fezabile și să țină cont de anumite constrângeri de ordin social sau economic.

Prin hotărârea din 9.X.2001 în cauza C-377/98, Țările de Jos/Parlamentul European și Consiliu²¹, Rec. 2001 p.I-7079, punctele 70-77, Curtea Europeană de Justiție a apreciat că „nu constituie numai un drept fundamental în sine, ci reprezintă însuși temeiul drepturilor fundamentale”, în considerarea (și a) includerii demnității umane în preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului din 1948 și „... întrucât recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, al dreptății și al păcii în lume”. Astfel, Curtea Europeană de Justiție a confirmat faptul că dreptul fundamental la demnitatea umană este parte a dreptului Uniunii.

¹⁹H-T. Crișan, 2015, op. cit., p. 72

²⁰Ibidem, p. 73

²¹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61998CJ0377&from=RO> - consultat la 31.01.2021

Așadar, dreptul la securitate umană conturează o moralitate minimală necesară fie pentru respectarea demnității persoanelor umane, fie pentru protejarea intereselor lor fundamentale²², securitatea umană fiind o valoare cheie cu valențe multiple, care nu poate fi redusă la absența conflictelor violente și, deci, la asigurarea unui simplu drept la subzistență de ordin fizic. O dată în plus este demonstrată legătura dintre cele 3 concepte - conceptul de securitate umană, conceptul de drepturi ale omului și cel al dezvoltării umane - toate acestea privind viețile umane și impunând standarde minimale privitoare la modul în care toți indivizii, dar și entități juridice precum statele, ar trebui să se raporteze la viețile umane.

²² H-T. Crișan, 2015, op.cit., p. 79

BIBLIOGRAFIE

1. Antonescu, M-V., *Stresul mediului înconjurător ca urmare a civilizației umane*, în Revista Impact strategic, nr. 4 / 2016.
2. Casian, A., *Impactul globalizării asupra sistemului internațional de securitate*, în Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 3 / 2015.
3. Crisan, H-T., 2015. „*Securitatea umană. O analiză din perspectiva drepturilor individuale*”, în Răducu, C-D., Ștefanachi, B., coord. *Securitatea umana. Perspective contemporane.*, Ed Pro Universitaria, Bucuresti.
4. Enicov, V., *Dreptul persoanei la securitate*, în (Conferința) Teoria și practica administrării publice, Chișinău, 2016, disponibil pe https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/356-360.pdf
5. Kaldor, M., *Securitatea umană*, Editura C.A. Publishing, 2010.
6. Moroianu Zlătescu, I., *Drepturile Omului – Un sistem în evoluție*, București, Editura I.R.D.O. 2007.
7. Pohoată, G., *Confucius și Kant sau etica datoriei*, disponibil pe <https://cogito.ucdc.ro/nr 3/ rom .pdf>
8. Sarcinschi A., *Operațiile de stabilitate și securitate umană*, Editura Universitatea Națională de Apărare “Carol I”, București 2008
9. Sarcinschi, A., Băhnăreanu C., *Guvernare, economie, Securitate. Provocări la adresa statelor naționale*, în Romanian Intelligence Studies Review, nr. 1-2 /2009.
10. Ștefanachi, B., *Globalizare, Dezvoltare și Securitate Umană*, în „Sfera Politicii”, nr. 166 / 2011.

MINTEA STUPULUI: ZIUA CURĂȚIRII THE BEEHIVE MIND: CLEANING DAY

Bogdan TOMA¹, Horațiu GUȚĂ², Zoltán KABAI³, Gheorghe OARGĂ⁴

“A fi de stânga sau de dreapta înseamnă a alege unul dintre nenumăratele moduri care i se oferă omului de a fi un imbecil. Ambele sunt forme de hemiplegie morală”.

Jose Ortega Y Gasset

Abstract: Vremurile, ideologiile sunt în continuă schimbare. Cunoștința, conștiința umană se adaptează la noile idei, la descoperiri noi, cucerește noi culmi, uită adevăruri, ideale vechi, ca apoi să le redescopere din nou. Individul se adaptează mediului înconjurător. Mediul înconjurător se adaptează și răspunde nevoilor individului. Forma de organizare, societatea formată în jurul ideologiei actuale s-a modificat de-a lungul timpului de nenumărate ori, satisfăcând cerințele și nevoile fiecărei ere în parte, în continuă căutare pentru o treaptă nouă în evoluție.

Cuvinte cheie: mintea stupului; adaptare, schimbare, evoluție.

Abstract: Times, ideologies are constantly changing. Knowledge, human consciousness adapts to new ideas, to new discoveries, conquers new heights, forgets truths, old ideals, and then rediscovers them again. The individual adapts to the environment. The environment adapts and responds to the needs of the individual. The form of organization, the society formed around the current ideology has changed over time countless times, satisfying the requirements and needs of each era, in constant search for a new stage in evolution.

Key words: the mind of the hive; adaptation, change, evolution.

¹ Jurist-Consilier Juridic SC Supercom SA (firmă de top la nivel național în domeniul salubrității). Licențiat în Drept, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara. Master în Dreptul Afacerilor, Universitatea de Vest din Timișoara, master în Studii de Securitate Globală, Universitatea de Vest din Timișoara. În prezent student în an terminal în cadrul Universității Politehnice din Timișoara- Facultatea de Inginerie Hunedoara, specializarea “Inginerie electrică și calculatoare”.

² Licențiat în economie, Facultatea de Științe Economice, Universitatea din Craiova, master în Științe Administrative, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative București și în prezent masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

³ Medic stomatolog, Facultatea de Medicină Dentară, Universitatea de Medicină și Farmacie “Victor Babeș” Timișoara, în prezent masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

⁴ Licențiat în psihologie, Facultatea de Psihosociologie, Academia Națională de Informații București, master în Managementul Informației de Securitate Națională, Academia Națională de Informații București, în prezent masterand la programul Masteral de Studii de Securitate Globală, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest Timișoara.

Individul are nevoie de un „ghid ideologic” pe marginea căruia să se adapteze la mediul înconjurător mereu schimbător în timp ce în urma interacțiunii și mediul înconjurător se adaptează nevoilor individului. **Ghidul ideologic intrinsec** este setul de valori pe care fiecare individ îl împărtășește. Crezul la nivel de persoană descrie totalitatea principiilor sau convingerilor, concepția fiecăruia despre viață. De asemenea definește și apartenență la un grup.

Mitul peșterii este o alegorie despre condiția umană, despre cunoaștere, despre adevărata lumină interioară, despre adevăr, fericire și nefericire, expusă de Platon, o pledoarie pentru adevăratele valori umane, un îndemn, pentru fiecare om, de a porni în marea călătorie către sine însuși.

Societatea cu toate valențele ei culturale, economice, politice, instituționale, industriale, tehnologice este un cadru de desfășurare pentru individ. Cadrul are reguli mai mult sau mai puțin stricte care să asigure bunul mers al lucrurilor. Cadrul se mai modifică în funcție de nevoile indivizilor care îl alcătuiesc. Ca atare **ideologia dominantă** care este **liantul societății** suferă în timp schimbări.

Religia monoteistă iudeo creștină a cucerit o mare parte din glob, continentul asiatic rămânând, în mod substanțial, impermeabil penetrării creștinismului. Filozoful canadian de origine franceză Hervé Fischer definește monoteismul ca fiind "una dintre cele mai

mari catastrofe ideologice din istoria umanității". "Dumnezeii monoteismelor sunt erori civilizaționale, divogații tragice care nu încetează să ne otrăvească spiritul. Am inventat dumnezeii perversi, inspirându-ne fără îndoială din caracterul uman. Din evantaiul oferit lui, Occidentul a ales un monoteism pur și dur, abandonând păgânismul, în timp ce, totuși, politeismul era mult mai convivial; tot atât de himeric, adevărat, însă mult mai puțin funest. [...] O altă viziune despre lume era posibilă chiar și în acele timpuri îndepărtate. Civilizația chineză a știut în mod remarcabil să se ferească de acest teism tragic, în special datorită lui Confucius și lui Lao Zi promovând ideea unei **armonii universale** și a unei **morale civile** ce trebuia să reflecte **ordinea**."¹

Însă "fenomenul religios poate să fie în mod util abordat sub diverse unghiuri; dar, înainte de toate, trebuie să fie considerat în el însuși, în ceea ce are ireductibil și original.

...un fenomen religios nu se va dezvălui ca atare decât considerat în propria sa modalitate, adică studiat la scara religioasă. A voi să delimitați acest fenomen prin fiziologie, psihologie, sociologie, economie, lingvistică, artă etc... înseamnă a-l trăda; înseamnă a lăsa să scape tocmai ceea ce este unic și ireductibil în el, anume caracterul său sacru."²

În zilele noastre vorbim despre „**Guvernanță Globală**” chiar dacă nu este încă foarte clar cum s-ar putea realiza și

¹ Hervé Fischer - *Nous serons des dieux* (v1b, 2006)

² Eliade Mircea - *Tratat de istorie a religiilor* (1949)

implementa în așa manieră încât adepții săi să aibă o majoritate „democratică” și cei din opoziție să nu încerce din răsuputeri din prima zi să o răstoarne. Prin definiție această administrație globală ar trebui să asigure **managementul colectiv al planetei**. Se caută o **ideologie dominantă** care să poată crea o punte între lumi și în timp să devină liantul societății globale. Guvernanța globală va trebui implementat la nivel local și pentru acesta e nevoie de o ideologie scalabilă care să fie ușor de adaptat nevoilor.

Ce am reușit să învățăm din istorie? Ce valori păstrăm? Unde putem excela mai bine față de cei dinaintea noastră? Dilemă veche. Strămoșii noștri la rândul lor au trăit într-o lume poate la fel de schimbătoare, cu „întrebări îndelung discutate”: De unde venim? Ce suntem? Încotro ne îndreptăm?

Platon în lucrarea sa *Republica*³ - filozofie politică - sugerează că conducere ar trebui să fie a filozofilor. „Societatea bună” ar trebui să fie guvernată de filosofi-regi, oameni dezinteresați care nu conduc pentru binele propriu ci pentru binele societății. Cele patru forme greșite de guvernări: timocrația, oligarhia, democrația și tirania există și azi în diferite regiuni ale globului și aceste gânduri au și azi valoarea pedagogică pentru cititorii moderni.

„Orice națiune își are conducătorii pe care îi merită” este afirmația contelui

Joseph-Marie de Maistre în cartea sa *Considerații despre Franța* (1796).

Revoluția Franceză a marcat sfârșitul „Vechiului Regim”⁴, lansând în regiune o Noua Ordine care încet s-a răspândit prin toată Europa.

Friedrich Nietzsche în primele pagini din *Dincolo de bine și de rău: Preludiu la o filozofia a viitorului* pune sub semnul întrebării îndoiala metodică - meditativă metafizică „dubito, ergo cogito; cogito, ergo sum” a lui René Descartes: *„Am descoperit încetul cu încetul că orice mare filozofie de până acum a fost confesiunea autorului ei, constituind un fel de memorii neintenționate sau neobservate”*⁵. Un „ghid intrinsec”, o filozofie, un „...ism” împărtășit cu alții poate funcționa și pentru un grup mai larg, dar cu cât grupul este mai larg, cu atât filozofia aplicată poate să aibe neajunsuri.

Diferite „isme” care au avut amprentă asupra societății noastre au fost interpretate și implementate regional în forme diferite. Arta⁶, arhitectura⁷, religiile⁸, moda⁹, politica a avut ...ismele dominante care și în funcție de contextul geopolitic au avut o culoare aparte. Comunismul ca ideologie s-a răspândit

⁴ Alexis de Tocqueville - *Vechiul Regim și Revoluția* (1856)

⁵ Friedrich Nietzsche - *Dincolo de bine și de rău: Preludiu la o filozofia a viitorului* (1886)

⁶ Stephen Little - *...isme - Să înțelegem arta* (2005)

⁷ Jeremy Melvin - *...isme - Să înțelegem stilurile arhitecturale* (2008)

⁸ Theodor Gabriel & Ronald Geaves - *...isme - Să înțelegem religiile* (2008)

⁹ Mairi Mackenzie - *...isme - Să înțelegem moda* (2010)

³ Platon - *Republica* (360 î.Hr.)

prin diferite mișcări, precum maoismul, troțkismul, comunismul sovietic, luxemburgismul, comunismul creștin, eurocomunismul. Regimul comunist în România, sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu a avut un caracter preponderent dictatorial. Ungaria în aceeași perioadă avea parte de gulașcomunism, cu elemente de economie de piață liberă, precum și o îmbunătățire a respectării drepturilor omului, care a reprezentat o reformă pașnică și o abatere de la principiile sovietice aplicate înainte de 1960. Tehnica „feliei de salam”¹⁰ era numele colocvial al metodei „dezbină și cucerește” folosit de Mátyás Rákosi care s-a autocaracterizat ca fiind „cel mai bun discipol maghiar al lui Stalin și elevul cel mai bun al lui Stalin.”

Încă din 1925, Stalin a declarat că vedea politica internațională ca o **lume bipolară**, în care Uniunea Sovietică ar atrage țările care gravitează în jurul socialismului, iar țările capitaliste ar atrage statele care tind mai degrabă spre capitalism, în timp ce lumea se află într-o perioadă de „**stabilitate temporară a capitalismului**”, care precede eventuala sa prăbușire.

1989 - „Cortina de fier” se ridică, Războiul Rece ia sfârșit. Înainte de revoluția română, toate celelalte state est-europene trecuseră în mod pașnic la democrație; România a fost singura țară din blocul estic care a trecut printr-o revoluție violentă și în care conducătorii comuniști au fost executați.

Azi, din nou o lume bipolară, cu alți actori¹¹.

Cunoștințe noi, tehnologii noi, vremuri noi. Suntem în căutarea unei ideologii care să detensioneze această polaritate și care să poată deveni liantul societății într-o lume cu granițe deschise dar care să păstreze valorile vechi, consacrate.

Mintea stupului.

Cum și de ce contează IQ-ul națiunii tale mai mult decât al tău.¹²

Într-o lume continuu bipolară unde individul la rândul său trebuie să aleagă mereu între bine și rău, cu cât inteligența individului este mai evoluată, cu atât inteligența colectivă și conștiința colectivă este mai evoluată.

Inteligența colectivă - fiecare nație privit ca mintea stupului.

Cercetările pe animale, oameni de știință din domeniile sociale și a calculatoarelor folosesc termenul „inteligență colectivă” sau „mintea stupului” să explice acțiuni de grup. De ce animalele din turmă aleargă împreună să evite prădătorii, evitând într-un fel sau altul. Cum albinele și furnicile schimbă

¹¹ Medar, Sergiu - Din nou o lume bipolară, cu alți actori - monitorulapararii.ro/din-nou-o-lume-bipolara

¹² Garrett, Jones : *How Your Nation's IQ Matters So Much More Than Your Own*, 2015, (Stanford University Press)

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Salami_tactics

informațiile să construiască structuri și economii complexe, ceea ce la nivel de individ niciodată nu ar fi fost în stare fiecare individ în parte. Ba chiar societățile umane în fiecare nație formează o inteligență colectivă, unde cunoștințele acumulate de-a lungul anilor fac ca fiecare individ din grup să fie mai bogat. Aceste mici contribuții cognitive sunt ceea ce crează inteligența cognitivă a unei națiuni, mintea stupului a fiecărei națiuni. Toți membrii societății se bazează pe această inteligență, toți obțin beneficii din mintea stupului pe care nu o plătesc niciodată... De obicei, este mai bine să fii albină mai puțin calificată în stupul extrem de productiv decât să fii albină cu înaltă calificare în stupul mai puțin productiv: vecinii tăi având o influență importantă asupra a ceea ce poți realiza. Că mintea stupului există pentru fiecare națiune este aproape evident. Întrebarea cheie este dacă **punctajul IQ mediu** al unei națiuni este un **factor important al minții stupului**.

Cinci canale principale pentru modul în care IQ-ul poate plăti mai mult pentru națiuni decât pentru om, ca individ:

1. **Economie rămân în țara de origine.** Aceste înseamnă ai multă tehnologie care crește productivitatea. Oamenii cu IQ ridicat economisesc mai mult.
2. **Grupul cu IQ mai mare tinde să fie mai cooperant,** ingredient cheie pentru guverne de calitate superioară și afaceri mai productive.

3. **Grupurile cu punctaje mai mari sprijină politicile orientate spre piață,** o cheie a prosperității naționale. Acești oameni își amintesc mai bine informațiile, iar alegătorul informat este un ingredient important pentru un guvern bun.
4. **Grupul cu punctaj mare utilizează tehnologii productive bazată pe echipă.** Cu aceste tehnologii „legătura cea mai slabă” poate fi identificată și prevenită.
5. **Tendinta umană de a se conforma** crează un al cincilea canal, care înmulțește efectul celorlalte patru: **canalul de imitație, canalul de efect peer.**

Efectul da Vinci - Oamenii nu au încredere în propria lor judecată. Având în vedere un obiect dezbrăcat de toate informațiile și contextul, rareori știu care este valoarea acestuia. Ei caută instinctiv indicii, sperând să scoată la iveală un ghid extrinsec al valorii intrinseci. Oamenii cu IQ ridicat în medie arată că cu cât cineva este mai bun într-o arie de cunoștințe probabil e mai descurcăreți și la alte sarcini.

IQ-ul se poate aproxima și prin **scanare MRI** (magnetic resonance imaging). Tehnologia ne permite să măsurăm mărimea creierului și regiunile care ne arată capacitatea cognitivă individuală. Ca să înțelegem inteligența creierului trebuie să vedem unde sunt procesele mentale individuale.

Timpul de inspecție este un indicator relevant. Se poate testa cu litere arătate pentru fracțiuni de secundă. Unii doar „ghicesc” la timpi mai scurți decât 1/16 din secundă, pentru alții timpul este mai mult decât suficient. Persoanele cu timpi de inspecție mai scurți au tendința de a avea un coeficient intelectual general mai ridicat, și au tendința de a fi mai buni la părțile abstracte ale testului.

Timpul de reacție la **sarcini cognitive elementare** este un indicator al IQ-ului.¹³

Putem afirma că IQ-ul este mai mult decât învățarea din cărți.

Testele de inteligență sunt la fel, sau chiar mai bune decât **interviurile** pentru angajare structurate, unde fiecare candidat răspunde la un set de întrebări în prealabil definite. Testele de IQ sunt și mai bune la prezicerea rezultatelor atunci când postul necesită abilități superioare.

Armata SUA folosește testele IQ în mod obișnuit pentru a examina **recruții** și, în fiecare an, armata refuză potențialii recruți care se descurcă slab la teste. Cercetările care utilizează vastele baze de date ale armatei SUA cu privire la IQ-ul soldaților și performanțele ulterioare au constatat că scorul IQ al unui soldat înrolat are o relație puternic pozitivă cu abilitățile „competenței tehnice” în „militărie” a soldatului.

Scorurile IQ prezic **abilitățile sociale practice** - persoanele cu mai multă

inteligență socială sau emoțională tind să aibă un IQ mai mare.

În unele țări prezența bolilor infecțioase menține IQ-urile medii mai jos. Mediile nesănătoase prezic un IQ mediu scăzut. Copii în esență ar trebui să aibă zero plumb în sânge, fiecare microgram în plus prezicând o scădere de trei puncte a scorurilor IQ¹⁴.

Un studiu important a arătat că în Statele Unite **plumbul din mediu** a crescut **rata criminalității** și același studiu a sugerat de asemenea, că o fracțiune substanțială din declinul recent al criminalității violente s-a întâmplat deoarece americanii au interzis benzina cu plumb, vopselele cu plumb și alte surse de expunere la plumb.¹⁵ Dacă fiecare punct IQ contează, atunci tot efortul de a reduce expunerea la plumb contează.

În țările bogate se pare că scorurile IQ medii au crescut în fiecare țară pentru care există date la o rată de probabil **două sau trei puncte per deceniu**, o rată uimitoare de creștere.

Bebelușii născuți din **mame care fac exerciții** au cap mai mare. Știm că oamenii cu creier mai mare sunt mai inteligenți ca media. Există dovezi că **alăptarea maternă**

¹³

https://en.wikipedia.org/wiki/Odd_Man_Out_test

¹⁴ Association between Cognitive Function, Blood Lead Concentration and Nutrition among Children in the Central Philippines [https://www.jpeds.com/article/S0022-3476\(07\)00853-0/abstract](https://www.jpeds.com/article/S0022-3476(07)00853-0/abstract) (2007)

¹⁵ Association of Childhood Blood Lead Levels With Criminal Offending - <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5801257/>

(până la nouă luni) crește IQ-ul unui copil cu probabil șase puncte.

„**Sărăcia ține mintea captiv**” - un cerc vicios, o capcană a sărăciei, în care abilitățile cognitive scăzute înseamnă mai puțină productivitate, ceea ce creează mai multă anxietate cu privire la sărăcie, menține abilitățile cognitive scăzute și așa mai departe la nesfârșit. Ipoteza aceasta dacă se dovedește a fi corectă atunci un ajutor mare și temporar pentru națiunile sărace ar putea ajuta la întreruperea acestui ciclu de disperare, la reducerea anxietății, la creșterea abilităților cognitive și la creșterea productivității naționale.

Scorurile mai mari ale testelor prezic salarii mai mari. Oameni cu rezultate bune tind să aibe memorie, capacități aritmetice mai bune, înțeleg mai bine ce li se comunică decât media. Aceste tendințe, chiar dacă sunt moderate, înseamnă că acești oameni de obicei sunt mai valoroși la locul de muncă și sunt de obicei capabili să între în **linii de lucru mai profitabile**.

Inteligența cognitivă colectivă mai mare a unei regiuni, a unei țări afișată într-o arie tematică prezice o pricepere cognitivă mai puternică în alte zone măsurate. IQ ul colectiv al unei țări are o relație strânsă și cu **venitul individual** al imigranților ei câștigând în medie cu 1 % mai mult într-o țară unde IQ-ul mediu este cu un punct mai mare.¹⁶

¹⁶ IQ in the production function: Evidence from Immigrant Erning - Garrett Jones & W. Joel Schneider

Cartea *The Bell Curve* (distribuția Gauss) scris de psihologul Richard J. Herrnstein și Charles Muray arată că inteligența umană este influențată în mod substanțial atât de **factori moșteniți** cât și de **factorii de mediu** și că este un predictor mai bun al multor rezultate personale, inclusiv venitul financiar, performanța la locul de muncă, naștere în afară de căsătorie și implicare în infracțiuni mai degrabă decât statutul socio-economic al părinților. Ei susțin de asemenea, că cei cu inteligență înaltă, „elita cognitivă”, se separă de cei cu inteligență medie și sub medie și că această separare este o sursă de diviziune socială în Statele Unite.¹⁷

Efectul Flynn este creșterea substanțială și de lungă durată a scorurilor testelor de **inteligență fluidă și cristalizată**, care au fost măsurate în multe părți ale lumii de-a lungul secolului XX. Însuși James Robert Flynn¹⁸ consideră că creșterea scorurilor IQ reflectă o parte din „*istoria cognitivă a secolului XX*”, o perioadă în care viața modernă a crescut cererea de gândire abstractă, când cultura și schimbările economice i-au determinat pe copii și adulții deopotrivă să își folosească creierul diferit față de trecut.¹⁹ Flynn vede

<https://www.mcgill.ca/economics/files/economics/jonespaper.pdf>

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/The_Bell_Curve

¹⁸

[https://en.wikipedia.org/wiki/James_Flynn_\(academic\)](https://en.wikipedia.org/wiki/James_Flynn_(academic))

¹⁹ Flynn, James R. - *What Is Intelligence: Beyond the Flynn Effect* (2009)

un anumit rol posibil pentru îmbunătățirea nutriției și sănătății, dar cel puțin atunci când discută despre efectul Flynn în țările bogate, preferă să discute despre modul în care noi, oamenii, ne folosim creierul diferit de strămoșii noștri.²⁰

În medie, oamenii mai deștepți sunt mai răbdători. Principalele centre decizionale în creierul uman sunt **sistemul limbic și cortexul prefrontal**. Sistemul limbic răspunde instinctiv, emoțional, impulsiv. Când sistemul limbic este activ, persoana este extrem de probabil să aleagă satisfacția instantanee. Cortexul prefrontal răspunde rece, rațional. Homo economicus cântărește beneficiile în raport cu costuri.

Economia comportamentală contează.

Țările cu un IQ mai ridicat au tendința de a economisi mai mult, planificând viitorul. Mai multe **economii interne** înseamnă probabil mai multe **investiții multinaționale**. Economii stimulează investițiile, sporește productivitatea, crește veniturile. Și întrucât IQ-ul mare prezice rate de economii mai mari, rezultatul final este că capitalul uman tinde să fie abundent în aceleași țări în care capitalul fizic este abundent.

Bogăția străină netă, ca o fracțiune din veniturile unei națiuni este mai mare în țările cu punctaj mai mare. Țările cu un IQ mediu ridicat dețin mai multe investiții străine: mai multe acțiuni

străine, obligațiuni străine și numerar străin. Pur și simplu economisesc mai multă bogăție globală.²¹

IQ-ul britanic este în medie de 100 - un fel de oră medie Greenwich al comparațiilor globale ale IQ. IQ-ul mediu în Africa subsahariană a fost de 67 pe când pentru Asia de Est 106.²² În populația Statelor Unite și în Europa, oamenii ai căror strămoși provin din Asia de Est tind să aibă scor IQ vizual-spațial mai mare în medie decât cele ale europenilor occidentali și ale descendenților lor.

Cercetările în domeniu continuă.

Cercetătorii americani au publicat recent o **corelație vizibilă cu ochiul liber între mărimea pupilei și abilitățile cognitive a unei persoane**.²³ Iată cum se dovedește științific că „**ochiul este fereastra sufletului**”.

²⁰ Flynn, James R. - *Intelligence and Human Progress: The Story of What was Hidden in our Genes* (2013)

²¹ Jones, Garrett - *Will the intelligent inherit the earth?* (2012)

²² Richard Lynn & Tatu Vanhanen - *IQ and the Wealth of Nations* (2002)

²³

<https://www.scientificamerican.com/article/pupil-size-is-a-marker-of-intelligence/>

Country	CA	IQ	Country	CA	IQ
Argentina	82	93	Italy	97	97
Armenia	93	92	Japan	105	105
Australia	101	98	Jordan	86	85
Austria	100	100	Kuwait	76	87
Bahrain	84	81	Lebanon	84	82
Belgium	99	99	Lithuania	97	91
Bosnia	91	94	Malaysia	96	92
Botswana	74	71	Malta	92	97
Brazil	82	87	Mexico	85	88
Bulgaria	93	93	Morocco	71	84
Canada	102	99	Netherlands	102	100
Chile	84	90	New Zealand	100	99
Colombia	81	84	Norway	96	100
Croatia	96	99	Oman	81	85
Czech Republic	100	98	Palestine	80	86
Denmark	98	98	Philippines	74	86
Egypt	81	83	Poland	97	95
Estonia	102	99	Portugal	92	95
Finland	103	99	Qatar	72	83
France	98	98	Romania	89	91
Germany	99	99	Russia	97	97
Ghana	61	71	Saudi Arabia	74	80
Greece	94	92	Singapore	105	108
Hong Kong	104	108	Slovakia	98	96
Hungary	99	97	Slovenia	99	96
Iceland	96	101	South Africa	63	72
Indonesia	82	87	South Korea	106	106
Iran	83	84	Spain	96	98
Ireland	100	92	Sweden	100	99
Israel	93	95	Switzerland	100	101
Country	CA	IQ	Country	CA	IQ
Syria	81	79	United Arab Emirates	92	83
Taiwan	103	105	United Kingdom	100	100
Thailand	90	91	United States	98	98
Tunisia	81	84	Uruguay	88	96
Turkey	87	90	Yemen	64	83
Ukraine	93	95			

Inteligență cognitivă / IQ național

Anul al cincizecilea - an de slobozenie

„1. Grăit-a Domnul cu Moise pe Muntele Sinai și a zis:

2. "Vorbește fiilor lui Israel și le spune: După ce vei intra în pământul pe care îl voi da vouă, să se odihnească pământul; să fie o odihnă în cinstea Domnului.

3. șase ani să semeni ogorul tău, șase ani să lucrezi via ta și să aduni roadele lor;

4. Iar anul al șaptelea să fie an de odihnă a pământului, odihna Domnului; ogorul tău să nu-l semeni și via ta să n-o tai în anul acela.

...

8. Să numeri apoi șapte ani de odihnă, adică de șapte ori câte șapte ani, ca să ai în cei de șapte ori câte șapte ani, patruzeci și nouă de ani.

9. Și să trâmbițezi cu trâmbița în luna a șaptea, în ziua a zecea a lunii; în **ziua curățirii** să trâmbițezi cu trâmbița în toată țara voastră.

10. **Să sfințiți anul al cincizecilea și să se vestească slobozenie pe pământul vostru pentru toți locuitorii lui. Să vă fie acesta an de slobozenie, ca să se întoarcă fiecare la moșia sa; fiecare să se întoarcă la ogorul său."**

Leviticul - Cartea a treia a lui Moise, 25

În calendarul ebraic 1989 corespunde anului 5750. Un an jubileu, când libertatea urmează să fie proclamată pe pământ, când fiecare se poate întoarce la tribul său.

Începutul Al Doilea Război Mondial în Europa este în general considerat a fi ziua de 1 septembrie 1939.

Anul 1789 este anul **revoluției franceze**.

În 1689 este elaborată "**Declarația drepturilor**" care încheie **Revoluția Glorioasă**¹, Anglia devenind prima monarhie constituțională din lume.

1639 - începe un șir de războaie cu numele comun Războiul Celor Trei Regate (1638-1651) care cuprinde Războiul Civil Britanic cu final transformând Anglia dintr-o monarhie absolutistă în republică: **Commonwealth-ul Angliei**

1639, 1689, 1789, 1989 - ani definatorii, de schimbare pentru acele vremuri, care au regândit societatea cu toate valențele politice și economice. Ideologii, mișcări noi, la care fiecare individ a fost nevoit să se adapteze.

În țările bogate IQ-ul populației, **IQ-ul colectiv crește în timp** cu o rată uluitoare de două sau trei puncte pe deceniu și face posibil schimbări la nivelul sistemelor sociale, la nivelul națiunilor, schimbă politica, economia, și la nevoie mută granițe, structuri ierarhice, modifică relații dintre oameni. În acest șir de ani 2039 este următorul an jubileu.

Ziua zecea a lunii a șaptea - ziua curățirii

„23. Și a grăit Domnul cu Moise și a zis:

24. "Spune fiilor lui Israel: **În luna a șaptea, ziua întâi a lunii** să vă fie zi de

1

https://ro.wikipedia.org/wiki/Revoluția_glorioasă

odihnă, sărbătoarea trâmbițelor și adunare sfântă să aveți;

25. Nici o muncă să nu faceți, ci să aduceți ardere de tot Domnului",

26. Apoi a grăit Domnul cu Moise și a zis:

27. "Și în **ziua a zecea a lunii** aceea **a șaptea, care este ziua curățirii**, să aveți adunare sfântă; să postiți și să aduceți ardere de tot Domnului;

28. Nici o muncă să nu faceți în ziua aceea, că aceasta este ziua curățirii" ca să vă curățiți înaintea feței Domnului Dumnezeuului vostru.

29. Tot sufletul care nu va posti în ziua aceea se va stârpi din poporul său;

30. Și tot sufletul care va lucra în ziua aceea, îl voi stârpi din mijlocul poporului său.

31. Nici o muncă să nu faceți: acesta este așezământ veșnic în neamul vostru în toate cetățile voastre.

32. Aceasta este pentru voi **zi de odihnă**; să postiți din seara zilei a noua a lunii; din acea seară până în seara zilei a zecea a lunii să **prăznuiți** odihna voastră".

Leviticul - Cartea a treia a lui Moise, 23

Superficial omul ar zice că această zi este în zece iulie. Însă dacă analizăm semantic, putem înțelege că septembrie înseamnă luna a șaptea. Calendarul roman număra zece luni. Septembrie înseamnă luna a șaptea. Octombrie înseamnă luna opt, noiembrie, nouă, decembrie zece. Ziua a zecea a lunii șapte se poate deci citi ca și 10 septembrie.

1989, 11 septembrie, ora 00:00 în anul 1989 este data și ora exactă când

Ungaria deschide granița de vest spre Austria pentru refugiații din Germania de Est. **An de Slobozenie. Ziua curățirii.**

2001, 11 septembrie - atac terorist asupra Statelor Unite al Americii. Intră în conștiința colectivă ca „nine eleven”, „9/11”, identic cu numărul unic pentru apeluri de urgență. **Ziua curățirii.**

Cartea Leviticului scris acum 2300 de ani se bazează pe două convingeri esențiale: în primul rând, că lumea a fost creată foarte bună și își păstrează capacitatea de a atinge această stare, deși este vulnerabilă la păcat și murdărie; și, în al doilea rând, că îndeplinirea de către credincioși a ritualului face posibilă prezența lui Dumnezeu, în timp ce ignorarea sau încălcarea acestuia compromite armonia dintre Dumnezeu și lume.²

În loc de concluzie:

- Inteligența omului - măsurat în IQ - se dovedește a fi un indicator eficient în evaluarea „albinei” din stup. Inteligența individuală dintr-un grup contează mai puțin pentru individ decât inteligența colectivă a întregului grup. Inteligența colectivă mai mare reușește să rezolve mai eficient probleme complexe de orice natură.

- IQ-ul individului tinde să crească încet în timp. Există discrepanțe majore la nivel global dacă analizăm inteligența colectivă a grupărilor regionale indiferent de forma lor de organizare socială, culturală, economică.

- Tehnologia pe de altă parte crește într-un ritm uluitor dublând puterea de

² <https://ro.wikipedia.org/wiki/Levitic>

calcul în fiecare doi-trei ani. Folosind tehnologia, unele probleme complexe se pot rezolva și mai ușor și mai repede, crescând eficiența individului și prin acesta crescând eficiența grupului. Viața modernă a crescut cererea de gândire abstractă, schimbările culturale și economice au cerut copii și adulții deopotrivă să își folosească creierul diferit față de trecut.

- Inteligența artificială cucerește teren preia sarcini. Suntem nevoiți să acceptăm și să integrăm măcar o parte din aceste tehnologii revoluționare dacă dorim să ținem pasul cu „...isme” actuale.

- În democrație individul alege pe cel care conduce grupul. Este important IQ-ul individului pentru a fi un alegător bun, pentru a fi un ales bun.

„Democrațiile prosperă cel mai bine. . . dacă cetățenii au o educație largă și un anumit nivel de cunoștințe politice. Educația este asociată cu toleranța, sprijinul pentru drepturi, angajamentul civic; cunoașterea politică este importantă pentru votul prospectiv și este preferabilă votului retrospectiv. Acestea sunt revendicări empirice cu un puternic sprijin istoric. Dar paradoxul că democratizarea implică extinderea francizei la cei mai puțin pregătiți cognitiv pentru a fi buni cetățeni democrați are un avantaj atât normativ cât și empiric.”³

„Există într-adevăr costuri pentru a-i aduce pe cei mai puțin pregătiți cognitiv să participe la o politică democratică - dar beneficiile democratizării depășesc aceste costuri. ... Dacă o națiune poate găsi o modalitate eficientă de a crește nivelul de informare al alegătorilor săi, va deveni probabil mai orientată spre piață, mai tolerantă din punct de vedere social și ai prosperă pe termen lung.”

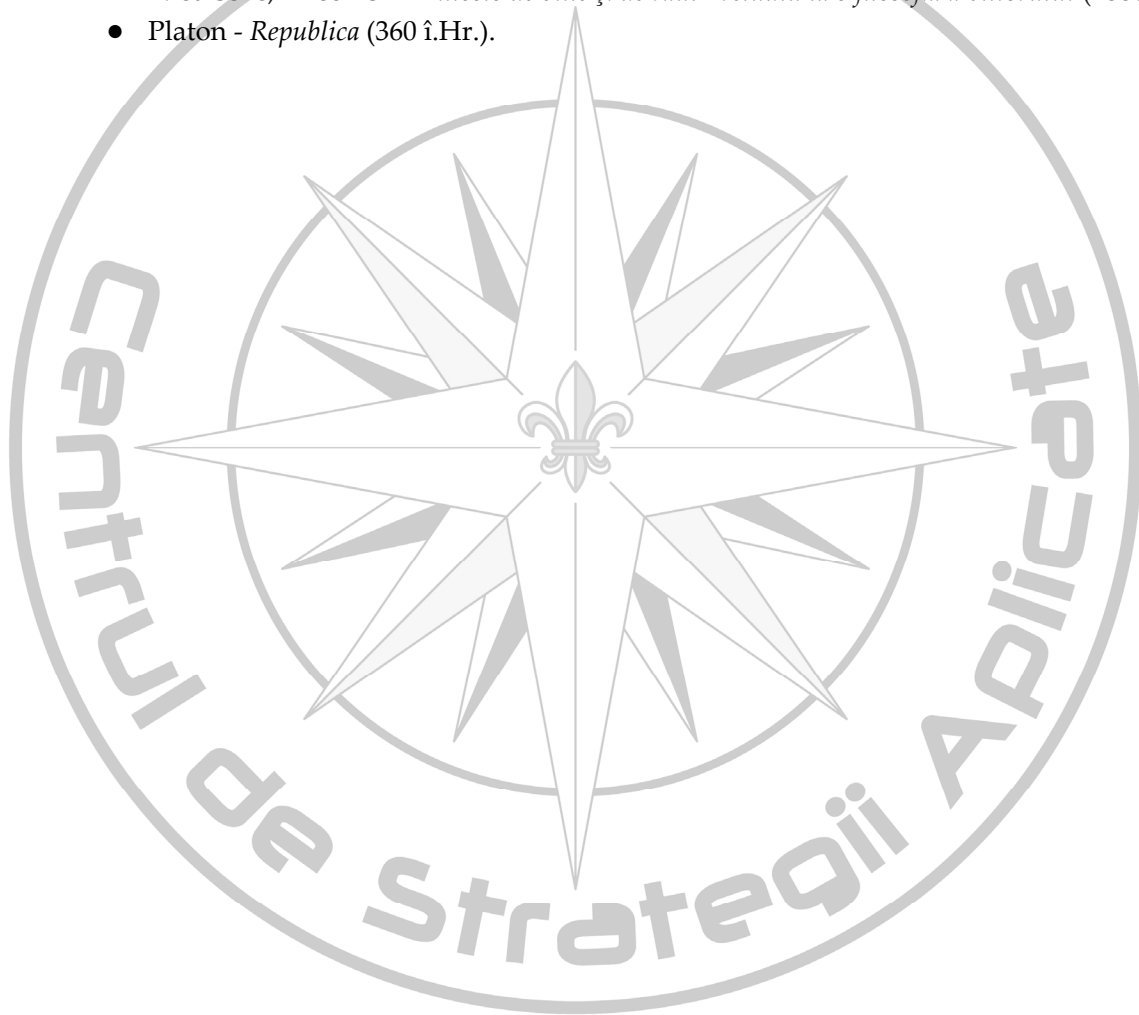
Războiul rece, lumea bipolară poate într-adevăr a consolidat temporar capitalismul însă cu ce costuri... Dacă ne gândim global - unipolar - am putea considera exemple neutre ca Elveția care de peste 200 (500+) ani cu o politică externă neutră autoimpusă, permanentă și armată (pentru a-și asigura securitatea externă) sa detașat de restul lumii și promovează pace și prosperitate mondială.

Cartea Leviticului ne îndrumă că măcar odată la cincizeci de ani să ne oprim din mers și să resetăm lumea atât în interior cât și în exterior - local și global - **an al slobozeniei**, iar în fiecare an de **ziua curățirii** să ne oprim și să reflectăm asupra direcției în care ne îndreptăm

³ Hochschild Jennifer L. - *If Democracies Need Informed Voters* (2010)

Bibliografie:

- Biblia. Vechiul Testament. *Leviticul. 23, 25;*
- Eliade, Mircea - *Tratat de istorie a religiilor*, 1949;
- Garrett, Jones - *Hive Mind : How Your Nation's IQ Matters So Much More Than Your Own*, 2015, (Stanford University Press);
- Hochschild, Jennifer L. - [*If Democracies Need Informed Voters, How Can They Thrive While Expanding Enfranchisement?;*](#)
- Medar, Sergiu - [*Din nou o lume bipolară, cu alți actori;*](#)
- Nietzsche, Friedrich - *Dincolo de bine și de rău: Preludiu la o filosofie a viitorului* (1886);
- Platon - *Republica* (360 î.Hr.).

IMPACTUL ȘI EFECTELE PANDEMIEI ÎN INDUSTRIA OSPITALITĂȚII (SECTORUL HORECA)

IMPACT AND EFFECTS OF THE PANDEMIC ÎN THE HOSPITALITY INDUSTRY (HORECA SECTOR)

Rareș Bogdan BĂTRÂN¹, Georgeo ANDREI², Daniel HUȚĂN³, Bogdan TULBURE⁴

Abstract: Principalele efecte ale pandemiei în industria HorReCa, au fost: scăderea vânzărilor, suspendarea temporară a activității, disponibilizări, restrângerea activității, întâzieri la plata furnizorilor, închiderea unor firme. Implementarea noilor protocoale sanitare, vaccinarea populației va reporni turismul și economia țărilor afectate. Hotelurile – Turismul în Europa pierde 1 miliard de euro pe lună, din cauza Covid-19. Într-un studiu al Parlamentului European s-a estimat că, în prezent, turismul comunitar pierde venituri de circa un miliard de euro pe lună, fapt care are consecințe devastatoare pentru cele 27 de milioane de angajați în acest sector economic.

Cuvinte cheie:

pandemie; disponibilizări; vaccin; măsuri de siguranță; pierderi de alimente.

Abstract: The main effects of the pandemic in the HorReCa industry were: decreased sales, temporary suspension of activity, fired people, restriction of activity, delays in payment of suppliers, closure of some companies. The implementation of the new sanitary protocols, the vaccination of the population will restart the tourism and the economy of the affected countries. Hotels - Tourism in Europe loses 1 billion euros a month because of Covid-19. A European Parliament study has estimated that Community tourism is currently losing revenue of around € 1 billion a month, which has devastating consequences for the 27 million employees in this economic sector.

Key words: pandemic; fired people; vaccine; safety measures; food losses.

¹ Polițist în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, licențiat în "Drept" absolvent al Facultății de Științe Juridice -Universitatea de Vest Vasile Goldiș din Arad, student la programului masteral "Studii de securitate globală" din cadrul Universității de Vest din Timișoara

² Economist, Inginer, fondator al ACADEMY COOKING SCHOOL din Timișoara și Formator ISCIR.

³ la bază jurist, manager la SC Blitz Land SRL, societate de securitate privată și profesor de legislație rutieră la SC Autoblitz SRL din Timișoara

⁴ Avocat în cadrul Baroului Timiș, începând cu anul 2008. Membru al Consiliului Baroului Timiș începând cu anul 2019. Absolvent Facultatea de Drept UVT. Absolvent Master Carieră Judiciară 2009, Absolvent Master Dreptul Afacerilor 2012

Considerații generale

Sosirea pandemiei în Europa a adus panica, frica și multă nesiguranță. Industria HoReCa a fost cea mai afectată din punct de vedere economic. HoReCa reprezintă un sector al industriei ospitalității ce include hoteluri, restaurante, cafenele, dar și toată industria de producție și servicii care stă în spatele acestui domeniu. Întreg sistemul HoReCa a încercat să țină piept noilor măsuri de prevenire luate de guvern. Ministerul Muncii publică la 3 iulie datele referitoare la numărul contractelor de muncă suspendate: 102.830 în total, din domeniul HoReCa: 24.464. Conform calculelor făcute de Ziarul Financiar, pe baza datelor de la Institutul Național de Statistică în România de la începutul izbucnirii pandemiei s-au pierdut circa 9.000 de locuri de muncă. În luna septembrie 2020, numărul persoanelor angajate în hoteluri și restaurante a fost de 210.000, în scădere față de luna precedentă, când au fost înregistrați circa 212.000 de salariați. Pentru a rezista efectelor negative create de pandemie industria ospitalității a trebuit să găsească soluții proprii pentru a supraviețui. Întrucât măsurile luate de guvern pentru reducerea și oprirea pandemiei, nu au venit la pachet și cu măsuri imediate de ajutor pentru industria HoReCa, efectele negative au început să apară imediat. Lipsa fondurilor pentru chirii, salarii furnizori, au închis definitiv foarte multe societăți.

Din punct de vedere al securității alimentare, măsurile de siguranță impuse de guvern prin utilizarea unor noi produse: dezinfectanți, măști, mănuși, a crescut gradul de siguranță alimentară, conferind consumatorului alimente mult mai sănătoase din punct de vedere igienic. Folosirea mănușilor, măștii de protecție a scăzut nivelul de contaminare biologică a produselor alimentare în sectorul). Costurile de producție a produselor finite s-au ridicat datorită implementării măsurilor noi de siguranță la locul de muncă impuse și utilizarea unor noi echipamente și produse. Considerăm că servirea tuturor produselor alimentare care nu sunt ambalate ermetic ar trebui să se facă cu mănuși astfel încât contactul mâinii cu produsul să fie zero și astfel contaminarea biologică prin transmiterea de virusi este imposibilă.

Restaurante – Prima perioadă de Lockdown a dus la pierderi de alimente aflate în stoc, anularea rezervărilor în special a celor cu număr mare de participanți, unde în anumite cazuri avansul ar trebui să fie chiar restituit. Linii de credit pentru cei în astfel de situații ar trebui să fie achitate în continuare din surse proprii, iar în alte situații acestea ar putea fi renegociate cu băncile, negocieri care au dus la creșterea cheltuielilor. Mutarea exclusivă a serviciilor aferente servirii clienților spre

terase a avut mai multe efecte negative, dintre acestea, necesitatea investirii urgente in dispozitive necesare oferirii unui climat pozitiv necesar desfasurarii activitatii si confortului clientului, terase izolate termic cu incalzitoare pe gas sau curent, perti Cortina PVC contra vantului dar si alte cheltuieli aferente. Un alt efect negativ de exemplu a fost inchiderea acelor restaurante care nu dispuneau de terasa pentru servirea clientilor. Odata cu noile masuri luate de Guvern prin inchiderea totala a acestor servicii, restaurantele ramase deschise au trecut la comenzi prin servirea exclusiva la pachet. Fapt ce a generat alte cheltuieli necesare dotarii pentru livrarea produselor in ambalaje take away dar si a transportului. Dupa scaderea brusca a comenzilor intrucat foarte multi angajati au trecut la munca de acasa unde acestia au inceput sa-si prepare singuri hrana, restaurantele s-au inchis datorita costurilor foarte mari si a comenzilor foarte mici. Astfel mai bine de jumătate dintre jucătorii din industria de restaurante au pierdut cel puțin 80% din business în lunile de vară, iar după redeschiderea teraselor, în timp ce doar 2,9% susțin că au reușit să își mențină același nivel al afacerilor, arată un studiu realizat de Organizația Patronală a Hotelurilor și Restaurantelor din România (HORA) și de platforma Restograf, o aplicație mobilă pentru rezervări instant la restaurant. Inchiderea salilor destinate evenimentelor dar si reducerea numarului participantilor impus de autoritati pentru reducerea

raspandirii Covid 19, a afectat in mod direct proprietarii salilor de evenimente dar si serviciile conexe, designer, florari, muzicanti, fotografi si personal extern implicat in desfasurarea evenimentelor.

Hotelurile –Turismul în Europa pierde 1 miliard de euro pe lună, din cauza Covid-19. Intr-un studiu al Parlamentului European s-a estimat că, în prezent, turismul comunitar pierde venituri de circa un miliard de euro pe luna, fapt care are consecinte devastatoare pentru cele 27 de milioane de angajati în acest sector economic. Imediat după declararea stării de urgență, în data de 14 martie, numărul hotelierilor afectați a crescut la 98% în a treia săptămână din martie, ajungând la 100% în luna aprilie. Astfel daca gradul de ocupare in 2018 era intre 60-80% in 2020 gradul de ocupare a scazut dramatic intre 0 si 10% conform unui sondaj Cushman & Wakefield, un declin de 178% față de aceeași perioadă din 2019. Conform datelor World Travel and Tourism Council, industria turismului și ospitalității contribuie în prezent cu 10% din PIB-ul la nivel global, în vreme ce una din 10 meserii din lume este legată de acest domeniu. La nivel international, tarile care au ca baza industria turismului au fost cele mai grav afectate odata cu restrictiile de calatorie si inchiderea in special a zborurilor. Printre cei afectati de restrictiile de calatorie au fost si agentii de turism dar si companii de zbor de renume. In Romania 26 de unități ale unor agenții de turism au fost închise

Începând din aprilie. Piața agențiilor de turism, estimată la 4 mld. lei anual, este printre cele mai afectate de pandemie agențiile de turism Eximtur care a închis 8 puncte de lucru iar Paralela 45 a închis 11 puncte de lucru în perioada aprilie – iulie. Risipa alimentară aproape ca s-a dublat în perioada pandemiei, odată cu închiderea restaurantelor, populația napustindu-se spre supermarketuri au cumpărat necumpătat, fără a ține cont de cantitățile ce pot fi consumate de membrii familiei. Panica creată de măsurile luate de Guvern privind prevenirea răspândirii acesteia, a făcut ca populația să cumpere mai multe alimente decât au nevoie. Multe din aceste produse expirând au ajuns la gunoii. Acest moment, putea fi un moment bun, ca populația, să învețe să cumpere cumpătat, calculat, să depoziteze corect alimentele astfel ca acestea să aibă un termen mai lung de valabilitate. La nivel mondial pe primul loc, în ceea ce privește risipa alimentară, se află Australia urmată de America și Turcia. Reacția de panică generată de panică, în rândul populației a creat pierderi pe deoparte dar și profituri mari pe de altă parte iar supermarketurile au avut de câștigat, trecând de la cumpăraturile de panică, la stabilizarea operațiunilor și menținerea lanțurilor de aprovizionare, dezvoltarea de noi canale de distribuție prin online dar și prin livrările acasă. Atât în România cât și în celelalte țări afectate de pandemie efectele au fost similare, Italia, țara cea mai afectată de pandemie în Europa, un studiu Nielsen citat de

Omnicom Media Group arată că vânzările retailerilor în săptămâna 17-23 martie, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, au crescut cu 8,3% în magazinele fizice și cu 56,8% pe canalele online. Creșteri semnificative s-au înregistrat la dezinfectanți, produse alimentare de bază și conserve. O creștere semnificativă a vânzărilor au înregistrat și retailerii din Spania. Potrivit datelor Kantar, valabile pentru săptămâna 24 februarie - 1 martie, sectorul FMCG a înregistrat o creștere de 113% față de media săptămânală a ultimelor două luni. După restricțiile anunțate pe 10 martie, vânzările au crescut în aceea zi cu 160% în cazul supermarketurilor și cu 190% în cazul magazinelor de proximitate. Deloc surprinzător, consumatorii care s-au declarat foarte îngrijorați de pandemia de coronavirus sunt și cei care au cumpărat cele mai multe produse, mai notează raportul Kantar. În ceea ce privește retailul francez, datele Nielsen citate de Lineairs.com arată că vânzările au crescut cu 38% în săptămâna 9-15 martie față de săptămâna precedentă, cu un plus de 37% în cazul hipermarketurilor și de 44% în cazul supermarketurilor. În cazul vânzărilor online, s-a înregistrat o creștere de 61%, în vreme ce serviciile de home delivery aproape că s-au dublat (+90%). În Irlanda, datele aceleiași firme de market research arată în perioada 2-8 martie un plus de 2,4% față de săptămâna precedentă și o creștere de 7,6% față de perioada similară a anului 2019. Vânzările au atins valoarea totală de 316

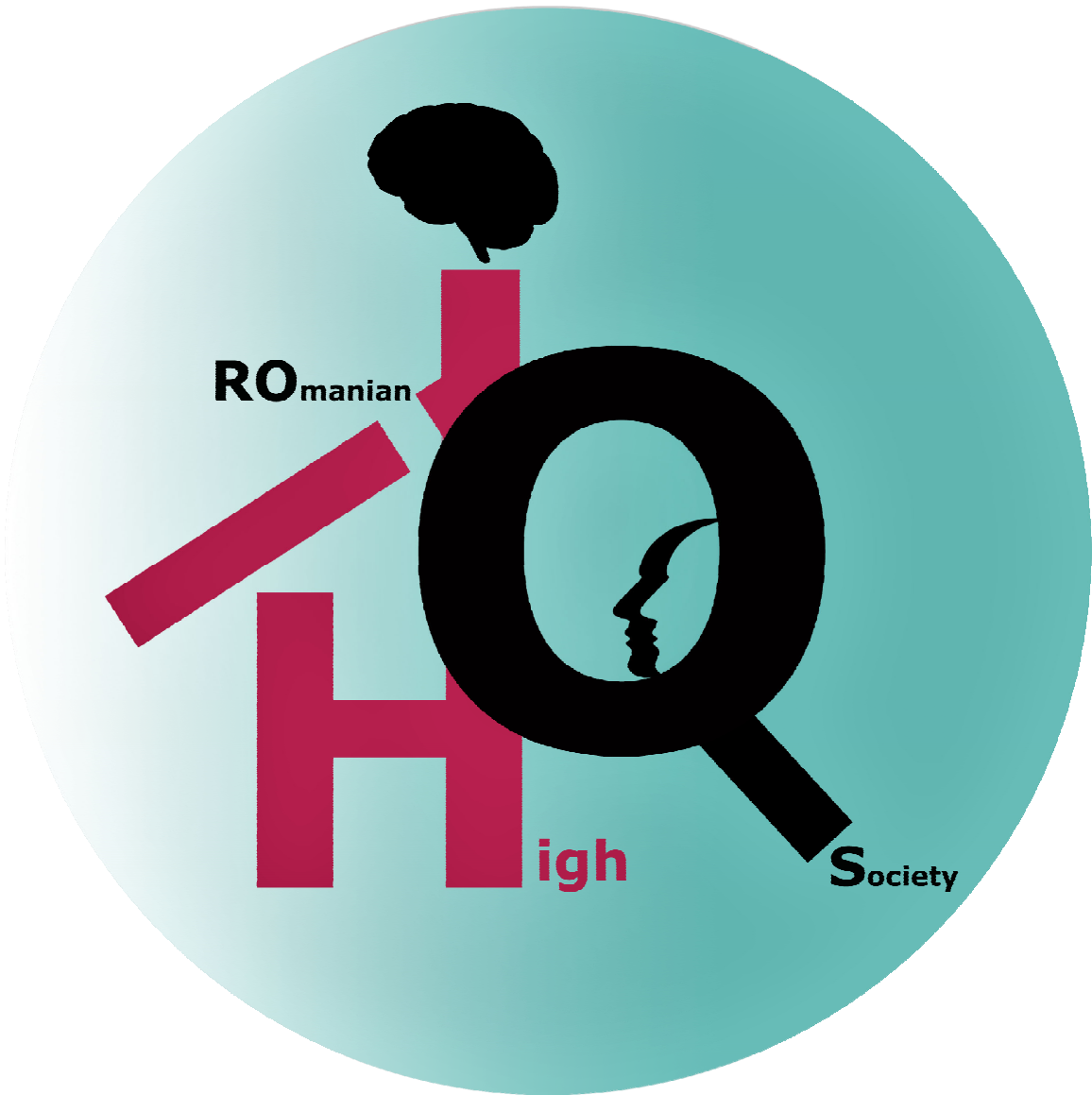
milioane de euro. Cele mai cautate produse de catre irlandezi au fost cele de sanatate și frumuseti (+35%) și cele de ingrijire a casei (+31%). Vanzarile de sapun au inregistrat o crestere de 231% fata de valoarea inregistrata în 2019. Polonia a cunoscut o creștere mai ponderata a sectorului FMCG, cu plusuri fata de anul trecut de 17% în saptamana 24 februarie - 1 martie și de 13% în saptamana 2-8 martie.

Concluzii

În concluzie principalele efectele ale pandemiei in industria HorReCa, au fost: *scăderea vânzărilor, suspendarea temporară a activității, disponibilizări, restrângerea activității, întârzieri la plata furnizorilor, închiderea unor firme. Implementarea noilor protocoale sanitare, vaccinarea populatiei va reporni turismul si economia tarilor afectate. Masurile la nivel European au venit imediat in intampinarea celor afectati de aceasta criza.* Comisia a adoptat ajutoare de stat in valoare de 37 miliarde de euro, cu scopul de a furniza lichiditati sectorului asistentei medicale si intreprinderilor. Situatia Romaniei de a se afla in aceasta nefericita perioada, membra a Uniunii Europene cauta ca economia Romaniei sa nu se prabuseasca si sa poata reveni cat de curand pe un plan economic ascendent.

Bibliografie:

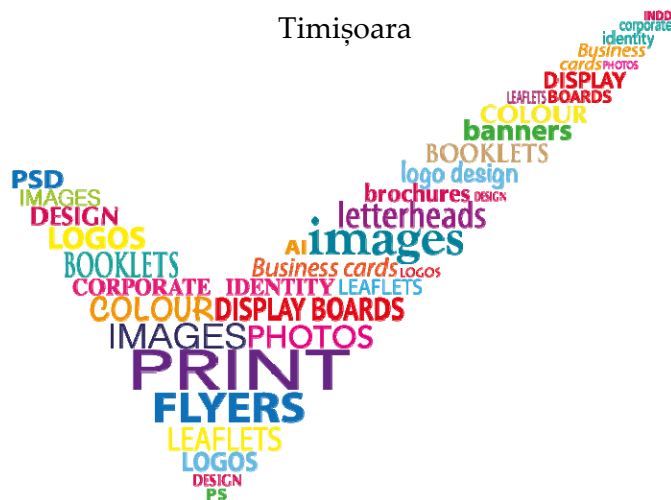
1. Institutul National de Statistica in Romania disponibil la <https://insse.ro/cms/>
2. Ziarul financiar disponibil la <https://tinyurl.com/2e2m5a2j>
3. *Cushman & Wakefield – Sondaj* disponibil la <https://tinyurl.com/2cetn877>
4. Organizația Patronală a Hotelurilor și Restaurantelor din România (HORA) disponibil la <https://tinyurl.com/348k73rn>
5. Platforma Restograf disponibil la <https://www.restograf.ro/despre-noi/>
6. World Travel and Tourism Council disponibil la <https://tinyurl.com/44wcnfwj>
7. Studiu Nielsen citat de Omnicom Media Group disponibil la <https://tinyurl.com/2bn6bmh6>

Mulțumiri pentru sprijin tipografiei

Timișoara

Diplomacy & Intelligence
Nr. 16, iulie 2021

ISSN 2344 – 365